MÜHF-HAD Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi • Cilt 31, Sayı 2, Aralık 2025, ISSN: 2529-0142, ss. 1594-1626 • DOI:10.33433/maruhad.1788972

ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE

Çağrısız Genel Kurul Kapsamında Yönetim Kurulunun Rolü

The Board of Directors' Role within the Scope of the Universal Shareholders' Meeting

Cem VEZİROĞLU*

ÖZ

Bu çalışmada, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 416. maddesinde düzenlenen çağrısız genel kurul kapsamında yönetim kurulunun rolü incelenmiş ve anılan hükümde muafiyet tanınan "çağrıya ilişkin usule" dair kuralların yalnızca TK 414'te öngörülen şekil şartına bağlı bildirim, ilan yükümlülükleri ve asgari süre sınırlamasına özgü olduğu sonucuna varılmıştır. Mevcut kanun ve ikincil mevzuat hükümleri, çağrısız genel kurul toplantılarında yönetim kurulunun tamamen devre dışı bırakılamayacağını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yönetim kurulunun toplantı yapılmasına karar verme, genel kurula katılabilecekler listesini hazırlama, toplantı nisabının oluştuğunu tespit ederek toplantıyı açma gibi temel görevleri devam etmektedir. Pay sahiplerinin bu işlemleri kendilerinin gerçekleştirmesi ise hukuken ve fiilen mümkün değildir. Çalışmada İsviçre ve Türk hukuku arasındaki organlar arası yetki bölüşümü bakımından temel farklılığa ve incelenen hukuki sorunun kuramsal zeminine etkisi ortaya konulmuştur. Ayrıca İsviçre hukukunda çağrısız genel kurul kapsamında gerçekleştirilen kanun değişikliğinin Türk hukukuna yansıtılmadığı vurgulanmaktadır. Olması gereken hukuk bakımından ise, az pay sahipli ortaklıklarda sıklıkla uygulanan çağrısız genel kurul mekanizmasının öngörülebilir ve hızlı şekilde uygulanabilmesi için mevzuat değişikliği gerektiği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şirketler hukuku, Anonim şirket, Genel kurul, Genel kurul toplantısı, Çağrısız genel kurul

* Doktor Öğretim Üyesi, Koç Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, cveziroglu@ku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5776-5846.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Cem VEZİROĞLU

E-posta/E-mail: cveziroglu@ku.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 22.09.2025 **Kabul Tarihi/Accepted:** 19.11.2025

How to cite this article/Atıf için: Cem Veziroğlu, 'Çağrısız Genel Kurul Kapsamında Yönetim Kurulunun Rolü' 2025 31 (2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Fehim Üçışık'a Armağan) 1594-1626. DOI: 10.33433/maruhad.1788972.

ABSTRACT

This paper examines the role of the board of directors in universal shareholders' meetings *(Universalversammlung)* regulated under Turkish Commercial Code (TCC) 416 and concludes that the rules regarding the "procedure for convening" exempted by the aforementioned provision are specific only to the notification and announcement obligations, and minimum time limits stipulated in TCC 414. Existing law and secondary legislation stipulate that the board of directors cannot be completely excluded from universal meetings. In this context, the board of directors continues to exercise its fundamental duties, such as deciding to hold a meeting, preparing the list of eligible attendees, and determining whether the quorum is reached and opening the meeting. However, it is not legally or *de facto* possible for shareholders to carry out these procedures themselves. The study also highlights the fundamental difference between Swiss and Turkish law regarding the division of authority between corporate bodies; it emphasizes that the legal amendments implemented in Swiss law have not been reflected in Turkish law. Regarding the current legal framework in force, it argues that legislative amendments are necessary to ensure the predictable and swift implementation of the universal meeting mechanism, which is frequently used in closed companies.

Keywords: Company law, Joint stock company, General assembly, Universal shareholders' meeting, Universal meeting

I. GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TK) "Çağrısız genel kurul" kenar başlıklı 416. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, "[b]ütün payların sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın, genel kurul olarak toplanabilir ve bu toplantı nisabı varolduğu sürece karar alabilirler". Anılan düzenleme uyarınca kanunun aradığı koşulların sağlanması durumunda, anonim ortaklık genel kurulunun toplantı çağrısına ilişkin usule dair kurallara uyulmaksızın toplanması mümkündür. Bununla birlikte genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Başka bir anlatımla, anonim ortaklık genel kurulunun TK 416 çerçevesinde çağrıya ilişkin usuli kurallar işletilmeksizin toplanması durumunda dahi genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümlere uyulması zorunludur.

Genel kurul toplantısını hukuken meydana getiren iş ve işlemler, âdeta bir zincirin iç içe geçen halkaları gibidir. Öte yandan genel kurul toplantılarını düzenleyen hangi kuralların "çağrıya ilişkin usule" özgü oldukları hususunda TK'da ve ikincil mevzuatta yeterli açıklık bulunmamaktadır. Örneğin, toplantıda bulunması gereken şirket belgelerinin hazır edilmesi, Ticaret Bakanlığı temsilcisi görevlendirilmesinin talep edilmesi, genel kurula katılabilecekler listesinin hazırlanması, toplantıya katılmak üzere gelen kişilerin ilgili genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olup olmadıklarının ve toplantı nisabının sağlanmış olup olmadığının tespiti gibi iş ve işlemlerin tamamı bizzat pay sahipleri tarafından yapılmaya hukuken ve fiilen elverişli midir? Yoksa çağrıya ilişkin usuli kuralların devre dışı bırakılmasına müsaade edilmekle beraber, çağrısız genel kurul toplantısı kapsamındaki bazı işlerin yine de yönetim kurulu tarafından mı gerçekleştirilmesi gerekmektedir?

Çağrısız genel kurul toplantıları bakımından uygulanması zorunlu olan ve olmayan normların açıkça düzenlenmemiş olması çeşitli hukuki sorunlara, belirsizliklere ve uyuşmazlıklara yol açmaktadır. TK 416'nın koşullarına uyulmaksızın gerçekleştirilen toplantılarda alınan kararların, ortada bir "genel kurul" dahi bulunmadığı ileri sürülerek yokluk yaptırımına tabi tutulabileceği[1]; üstelik yokluğun tespiti davasının hak düşürücü süreye bağlı olmadığı ve hakkın kötüye kullanıldığı yönündeki savunmanın ileri sürülemeyebileceği[2] dikkate alındığında, çağrıya ilişkin usule dair kuralların tespit edilmesinin önemi belirginleşmektedir. Dolayısıyla çağrısız genel kurul kapsamında yönetim kurulunun rolünün ortaya konulması, ilgili genel kurul toplantılarında alınan kararların geçerliliği hakkındaki belirsizlikleri ve uyuşmazlıkları gidermeye katkı sunabilecektir.

Bu çalışma çağrısız genel kurul toplantıları kapsamında devre dışı bırakılabilecek "çağrıya ilişkin usule" dair kuralların hangileri olduğunu belirleyerek, yönetim kurulunun bu bağlamdaki rolünü netleştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada çağrısız genel kurul toplantılarına dair bütün sorunlar ele alınmamış; *yönetim kurulunun hiçbir dahli olmaksızın çağrısız genel kurul toplantısı gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği* sorusuna cevap aranmıştır[3]. Ayrıca yönetim kurulunun çağrısız genel kurul çerçevesindeki görevlerini yerine getir(e)memesi hâlinde, pay sahiplerinin başvurabilecekleri hukuki çareler açıklanmıştır. Aşağıdaki başlıklar altında çağrısız genel kurulun tabi olduğu kurallar lafzi, sistematik, tarihsel ve amaca göre yorum yöntemleri çerçevesinde incelenmiştir Meseleye Türk hukukunda cevap aranırken, TK 416'nın mehazını teşkil eden İsviçre hukukundaki ilgili düzenlemelerin tarihsel gelişimi, öğretideki görüşler ve yargı kararlarından da yararlanılmıştır.

II. ÇAĞRISIZ GENEL KURUL KAPSAMINDA UYGULANMASI GEREKMEYEN "ÇAĞRIYA İLİŞKİN USULE" DAİR KURALLARIN TESPİTİ

TK 416 kapsamında toplanan anonim ortaklık genel kurulu bakımından uyulması gerekmeyen çağrıya ilişkin usuli kuralların, hükümde saklı tutularak uygulanması zorunlu bulunan diğer kurallardan ayrıştırılması gerekir. Genel kurul toplantıları, toplantı yapılması gerekliliğinin doğmasından ve toplantı öncesi hazırlık aşamasından başlayıp, toplantıda alınan kararların – tescili ve ilanı gerekenlerin – tescil ve ilanına kadarki süreci kapsamaktadır. TK 416'da öngörülen imkân ise genel kurul toplantılarının sadece çağrı usul ve merasimine uyulmadan gerçekleştirilmesine izin

1 IV numaralı başlık altındaki açıklamalara bakınız.

2 Bu yöndeki ağırlıklı görüş için birçoğu yerine bkz Erdoğan Moroğlu, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (9. Bası, On İki Levha 2020) 36-37. Genel kurul kararlarının yokluğunun tespiti davasında da hakkın kötüye kullanılması yasağının geçerli olduğu yönünde bkz İsmail Kırca, *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (3. Bası, On İki Levha 2022) 218. Bu hususta kapsamlı bir inceleme için ayrıca bkz İsmail Kırca ve Fatma Tülay Karakaş, 'Hukukî İşlemin Yok Hükmünde Olduğunun İleri Sürülmesi Hakkın Kötüye Kullanılması Oluşturabilir Mi? – Yargıtay Kararları Işığında Anonim ve Limited Şirket Genel Kurul Kararları Özelinde Bir İnceleme' iç *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu: Bildiriler – Tartışmalar* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2024) 13-18.

3 TK 416/1'deki "çağrıya ilişkin usul" ifadesi hakkında kapsamlı değerlendirmeler için bkz Burçak Yıldız, 'Çağrısız Genel Kurul ve Ticaret Sicili Açısından Bazı Değerlendirmeler' iç Sevilay Uzunallı ve Mehmet Ak (edr), *Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu* (Seçkin 2023) 127-131; İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku Cilt 2/1* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2024) 294-302; Veliye Yanlı, 'Çağrısız Genel Kurul Toplantısına Önceden Bir Davet Gerekir Mi?' (2025) 41(2) BATİDER 213, 219-223.

vermekte olup, toplantıda alınan kararların mevcut ve geçerli olabilmesi, bunun haricindeki tüm hükümlere ve gerekliliklere uyulmuş olmasına bağlıdır[4].

Genel kurul toplantılarını düzenleyen kurallar arasından hangilerinin çağrıya ilişkin usule özgü olduğunu tespit edebilmek maksadıyla, toplantıya ilişkin aşamalara topluca bakmakta yarar vardır. Genel kurul toplantıları; (i) toplantı yapılmasına karar verilmesi, (ii) toplantının yerinin, zamanının ve gündeminin belirlenmesi, (iii) toplantı çağrısı kapsamında Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde (TTSG) ve – internet sitesi açmakla yükümlü olan şirketler – internet sitesinde ilanla, iadeli taahhütlü mektupla ve varsa esas sözleşmede öngörülen yöntemle pay sahiplerinin toplantıdan haberdar edilmeleri, (iv) gerekliyse Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesinin talep edilmesi, (v) genel kurul öncesi bilgilendirme ve kamuyu aydınlatma yükümlülüklerinin yerine getirilmesi[5], (vi) toplantı salonunun hazırlanması[6], (vii) toplantıda hazır bulundurulması gereken belgelere ilişkin hazırlıkların yapılması[7], (viii) genel kurula katılabilecekler listesinin hazırlanması ve nihai hâle getirilmesi, (ix) genel kurula katılabilecekler listesinde ismi bulunan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin, kimliklerini ve/veya yetki belgelerini ibraz ederek toplantıya katılmaya yetkili olup olmadıklarının tespit edilmesi, (x) toplantıya katılmaya yetkili olanların, toplantı başkanının – ve katılmışsa – Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılabilecekler listesini imzalaması neticesinde hazır bulunanlar listesinin oluşması, (xi) toplantı nisabının sağlandığının tespit edilerek toplantının açılması, (xii) toplantı başkanlığının teşekkülü ve toplantı başkanının genel kurul toplantısını

4 Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I* (15. Bası, Vedat 2021) N 670; İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1: Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2013) 294. TK 416'nın mehazı olan İsviçre Borçlar Kanunu'nun (OR) 701. maddesi bakımından bu yönde bkz Peter Böckli, *Schweizer Aktienrecht* (5.aufl, Schültess 2022) 1047. Bütün pay sahiplerinin toplanmış olmasına rağmen çağrısız genel kuruldan bahsedebilmek için, pay sahiplerinin genel kurul toplantısı gerçekleştirme ve organ kararı alma iradesiyle bir arada bulunması ve çağrı merasimi haricinde genel kurul toplantıları için zorunlu diğer kurallara uyulması gerekir. Bkz Daniel Brugger, 'Kommentierung zu Art. 701 OR, Onlinekommentar zum Obligationenrecht – Art 701 N 31 (3 April 2023) <https://onlinekommentar.ch/fr/kommentare/or701> accessed 16 September 2025.

5 TK 437/1 uyarınca finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplanmasından en az on beş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur. Ayrıca 31.05.2012 tarihli ve 28663 sayılı Resmi Gazete'de (RG) yayımlanan Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik (İnternet Sitesi Yönetmeliği); 28.08.2012 tarihli ve 28395 sayılı RG'de yayımlanan Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik (eGK Yönetmeliği) kapsamında, ilgili şirketin internet sitesi açmakla yükümlü olması ve/veya elektronik genel kurul sistemini (e-GKS) uygulaması hâlinde, ilâve bilgi verme ve kamuyu aydınlatma yükümlülükleri devreye girmektedir.

6 28.11.2012 tarihli ve 28481 sayılı RG'de yayımlanan Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (GK Yönetmeliği) Ek-5'te yer alan İç Yönerge Örneği 5/3 uyarınca "[t]üm pay sahiplerini alacak şekilde toplantı yerinin hazırlanmasına, toplantı sırasında ihtiyaç duyulacak kırtasiyenin, dokümanların, araç ve gereçlerin toplantı yerinde hazır bulundurulmasına ilişkin görevler" sayılmıştır.

7 GK Yönetmeliği 15 uyarınca, genel kurul toplantı yerinde; esas sözleşme, pay defteri, toplantıya çağrının yapıldığını gösteren ilan ve diğer belgeler, yönetim kurulunca hazırlanan yıllık faaliyet raporu, denetçi raporu, finansal tablolar, gündem, gündemde esas sözleşme değişikliği varsa izne tabi şirketlerde Bakanlıktan alınan izin yazısı ve onun eki değişiklik tasarısı, diğer şirketlerde ise yönetim kurulunca hazırlanmış değişiklik tasarısı, hazır bulunanlar listesi ile varsa hamiline yazılı pay senedi sahiplerine ilişkin Merkezi Kayıt Kuruluşundan (MKK) sağlanan pay sahipleri çizelgesi, genel kurul erteleme üzerine toplantıya çağrılmışsa bir önceki toplantıya ilişkin toplantı tutanağı, fiziki ve/veya elektronik ortamda hazır bulundurulur.

yönetmesi, (xiii) genel kurul toplantı tutanağının düzenlenmesi ve imzalanması, (xiv) tutanakla beraber genel kurul belgelerinin şirkete teslimi, (xi) genel kurul tutanağının noter tasdikli bir suretinin[8] ve ilgili belgelerin ticaret sicili müdürlüğüne teslimi; tescil ve ilana tabi hususların ticaret siciline tescili ve TTSG'de ilanı[9] aşamalarından oluşmaktadır.

Genel kurul toplantıları, TK ve ikincil mevzuatta belirtilen şekil şartlarına, sürelere, merasime ve içeriğe uygun olarak gerçekleştirilen – bir kısmı yukarıda sayılan – iş ve işlemlerin silsile hâlinde bir araya gelmesiyle ortaya çıkmaktadır. Söz konusu iş ve işlemler, birbirine geçmiş halkalar gibi sıkı şekilde bağlantı içindedir. Çağrı usul ve merasimi ise söz konusu işlemler zincirinin yalnızca bir halkasını teşkil etmektedir. Genel kurul toplantılarını düzenleyen söz konusu normlar arasından çağrının usulüne özgü kuralları ayırabilmek amacıyla, sırasıyla, *lafzî, sistematik, tarihsel ve amaca göre yorum* kurallarına başvurulması gerekir.

A. SORUNUN LAFZÎ VE SİSTEMATİK YORUM IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Hükmün Lafzı

Çağrısız genel kurulu düzenleyen TK 416/1 hükmünün lafzı, söz konusu aşamalardan hangilerinin devre dışı bırakılabileceği hususunda yeteri kadar açık değildir. Nitekim anılan hükmün "genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın" yönündeki ifadesi, TK ve ikincil mevzuatta bulunan hangi düzenlemelerin genel kurul toplantı çağrısının usulüne özgü olduğunu belirtmemektedir.

Örneğin, genel kurul toplantısı yapılmasına karar verilmesi, toplantıda hazır bulunması gereken şirket belgelerinin hazır edilmesi, genel kurula katılabilecekler listesinin hazırlanması ve imzalanması, toplantıya katılmak üzere gelen kişilerin teşhisi ve ilgili genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olup olmadıklarının kontrolü, toplantı nisabının sağlanıp sağlanmadığının tespiti gibi iş ve işlemlerin tamamı bizzat pay sahipleri tarafından yapılmaya hukuken elverişli midir? Yoksa TK 416'da öngörülen muafiyet yalnızca pay sahiplerinin genel kurul toplantısından önceden haberdar edilmelerini sağlayan usul ve merasimi devre dışı bırakmaya mı izin vermektedir? TK 416'nın sözü bu sorulara açıkça yanıt vermemektedir.

8 14.02.2025 tarihli ve 32813 sayılı RG'de yayımlanan İşletmenin Muhasebesiyle İlgili Olmayan Ticari Defterlerin Elektronik Ortamda Tutulması Hakkında Tebliğ'in (E-Defter Tebliği) 13. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, genel kurul toplantı ve müzakere defterini Elektronik Ticari Defter Sistemi (ETDS) üzerinden tutan şirketlerin, ticaret sicili müdürlüklerine sunulan genel kurul kararlarının hâlihazırda ETDS tarafından verilen doğrulama kodunu ihtiva etmesi nedeniyle ayrıca noter tasdiki aranmamaktadır. Bu hususta bkz Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Müdürlüğü'nün E-50035491-431.04-001.118.08832 sayılı ve 29.07.2025 tarihli genelgesi. E-Defter Tebliği 13/2'nin öngördüğü bu istisna, ilk bakışta tutanağın noter onaylı suretinin sicil müdürlüğüne teslimini öngören TK 422/2'ye aykırı görünse de, TK 1526/3-5 ve GK Yönetmeliği 29/5 hükümleri bunun yasal dayanağını oluşturmaktadır.

9 İnternet sitesi açmakla yükümlü olan şirketlerin, genel kurul tutanağını internet sitelerinde de hemen ilân etmesi gerekir (TK 422/2, GK Yönetmeliği 29/2).

2. Kenar Başlığı ve Kanunun Sistemi

TK 416'nın lafzının bu araştırmaya katkı sunmaması karşısında, maddenin sistematik yorumuna bakılmalıdır. Bunun için ilk etapta maddenin kenar başlığı ve kanunda bulunduğu yer incelenmelidir. TK 1534'ün madde kenar başlıklarını metne dahil eden 1. fıkrası ve TK 416'nın kenar başlığının da "Çağrısız genel kurul" olması karşısında, genel kurulun toplanması için gereken işlemlerin bir kenara bırakılmasına; pay sahiplerinin kendi kendilerine toplanarak genel kurul olarak karar almalarına imkân verildiği düşünülebilir. Öte yandan TK 416, çağrıya ilişkin "usule" uyulmaksızın ifadesini içerdiğinden dolayı, muafiyet tanınan kurallar bakımından hükmün lafzı kenar başlığına nazaran daha dar bir kapsamı işaret etmektedir.

Hükümde yer verilen çağrıya ilişkin "usul" ifadesine atfedilen anlam, düzenlemenin mehazı olan OR 701/1 hükmü dikkate alındığında daha da belirginleşmektedir. Zira 19 Haziran 2020 tarihinde OR'nin anonim ortaklıklar hukukuna dair çok sayıda maddesinde değişiklik öngören revizyon neticesinde, OR 701/1'de yer alan "çağrıya ilişkin usuli/şeklî hükümler" ('*die Einberufung vorgeschriebenen Formvorschriften*", "*les formes prévues pour sa convocation*') ifadesi, "çağrıya ilişkin hükümler" ("*die Einberufung geltenden Vorschriften*", "*les prescriptions régissant la convocation*") olarak değiştirilmiştir[10]. Böylelikle çağrısız genel kurul çerçevesinde istisna tutulan hükümlerin kapsamını belirleyen ifade genişletilmiştir. Ne var ki TK 416/1'de yer verilen "çağrıya ilişkin usule" ibaresi OR 701/1'in revizyon öncesi hâlini esas almakta olup, hukukumuzda söz konusu istisnanın kapsamını genişleten bir değişiklik yapılmamıştır.

Bu noktada TK 416'da yer verilen "çağrıya ilişkin usul" ifadesinin, TK'nın genel kurul toplantılarını düzenleyen diğer hükümleriyle birlikte yorumlanması yararlı olur. TK'nın "Dördüncü Bölüm: Genel Kurul" başlıklı bölümünde, genel kurul çağrısının usulüne yönelik genel bir başlık veya bunun topluca düzenlendiği bir madde yer almamaktadır. Bununla birlikte aynı bölümde "D) Çağrı" başlığına ait "III – Çağrının Şekli" alt başlığı altındaki 414. maddede genel kurul çağrı usulune ait kurallar öngörülmüştür. Nitekim GK Yönetmeliği'nin 10. maddesinin kenar başlığı "Çağrı usulü"dür ve içerik olarak TK 414 ile benzer hükümleri ihtiva etmektedir[11].

O hâlde genel kurul toplantılarını düzenleyen TK hükümlerine sistematik açıdan yaklaşıldığında, TK 416 hükmündeki "çağrıya ilişkin usul" ifadesinin, toplantının pay sahiplerine bildirilme şekline – daha somut bir ifadeyle bildirimin yöntemine ve zamanına – dair olduğu[12] ve söz konusu kuralların TK 414 ile GK Yönetmeliği 10'da yer aldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

10 OR'nin anonim ortaklıklar hukukuna dair maddelerinde 2020 yılında gerçekleştirilen revizyonun, TK 416 üzerindeki etkisi hakkındaki kapsamlı açıklamalar için bkz aşağıda II.B.3.

11 TK 414 genel kurulun toplantıya TTSG'de ilanla, şirketin – varsa – internet sitesinde ve esas sözleşmesinde gösterilen şekillerde çağrılacağını düzenlerken; GK Yönetmeliği 10, buna ek olarak, e-GKS uygulayan şirketlerde çağrının sistem üzerinden de yapılacağını öngörmektedir. İlgili hükümlerde genel kurul toplantı çağrısına ilişkin öngörülen diğer hususlar ise örtüşmektedir.

12 Bu yönde bkz Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ II* (n 3) 294. *Şehirali Çelik,* TK 416'daki çağrı usulu ifadesinin, "dar anlamda" toplantının pay sahiplerine bildirilme yöntemine ve zamanına ilişkin olduğunu ifade etmekte; bununla birlikte hükmün sağladığı muafiyetin kapsamını daha geniş tutmaktadır (bkz ibid 295-296).

Ne var ki TK 416'nın yalnızca kenar başlığı ve kanun sistematiği içindeki yerinin değil, ilgili mevzuat hükümleriyle olan ilişkisinin de dikkate alınması ve tüm bu düzenlemelerle bir bütünlük içinde yorumlanması gerekir. Aşağıda yer verilen başlıklar altında, genel kurul toplantıları kapsamında yönetim kurulu ile pay sahiplerine tanınan yetkiler yakından incelenmiş ve TK 416/1 anlamında çağrıya ilişkin usulî kurallar, söz konusu hükümlerle bütünlük içinde değerlendirilmiştir.

3. Organlar Arası Yetki Paylaşımına Dair Esaslar Bağlamında Çağrısız Genel Kurul

6102 sayılı TK, genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki ilişki bakımından organlar arası işlevler ayrılığına dayalı eşitlikçi bir modeli benimsemiştir[13]. Bu durum, iki organın görev ve yetki alanlarının sınırlarının çizilmiş olması, kendi alanlarıyla sınırlı olmak üzere bağımsız şekilde karar alabilmeleri ve birbirilerine müdahale edemeyecekleri anlamına gelmektedir[14]. Anonim ortaklıkta organlar arası yetki paylaşımına dair esaslar bağlamında Türk hukuku ile İsviçre hukuku arasındaki farklılık ve bunun çağrısız genel kurula yansımaları, II. B. 3 başlığı altında incelenmiş olmakla birlikte bu kısımda yalnızca genel kurulu toplama yetkisi ele alınmıştır.

Meseleye genel kurulu toplama yetkisi açısından bakılacak olursa, TK 410 ilâ 412. maddeleri uyarınca, genel kurulun toplanması hususunda aslî yetkili organ yönetim kuruludur[15]. Yönetim kurulu dışındaki kişilerin; bu meyanda pay sahiplerinin, yönetim kurulunun hiçbir dahli olmaksızın genel kurul toplantısı yapabilmeleri ise, TK 410/2 ve 411-412 hükümlerinde düzenlenen istisnai durumlarda mümkün olabilmektedir. Başka bir anlatımla pay sahiplerinin yönetim kurulunu devre dışı bırakarak genel kurulu topla(t)ma konusunda yetkili olmaları, sadece TK 410/2 veya TK 411-412 prosedürünün izlenmesi neticesinde bir mahkeme kararıyla ya da TK 411/4'teki şartların gerçekleşmesiyle mümkün olabilir.

Söz konusu istisnalardan ilki, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmamasına (TK 410/2); ikincisi ise pay sahiplerinin TK 411-412 çerçevesinde genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin taleplerinin yönetim kurulu tarafından reddedilmesi veya bu talebe yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmemesine ilişkindir. Bu durumlarda mahkemeye başvuru yoluyla genel kurulun toplantıya çağrılması mümkündür.

Pay sahiplerinin genel kurul toplantısı çağrısını kendilerinin yapabileceği yegâne durum ise, yönetim kurulunun, pay sahiplerinin TK 411 kapsamındaki genel kurul toplantısı çağrısı yapması taleplerini kabul etmesine rağmen toplantıyı kırk beş gün içinde yapacak şekilde çağrıyı yapmamasıdır (TK 411/4). Anılan düzenleme çerçevesinde, (i) pay sahiplerinin TK 411'de öngörülen şartlara uygun bir genel kurul çağrısı yapma talebini yönetim kuruluna iletmeleri üstüne, (ii) yönetim kurulunun

13 Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ I* (n 4) 395-396. TK yönünden konunun ayrıntılı analizi için bkz Harun Keskin, 'Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış' (2018) 34(3) BATİDER 241, 261-268; Esra Kaşak, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar* (On İki Levha 2019) 135-147.

14 Karş Kaşak (n 13) 142-143.

15 Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (5. Bası, Vedat 2020) N 13-19; Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ II* (n 3) 161.

çağrı yapmayı – yedi iş günü içinde – kabul etmesi ve (iii) bunun üzerinden kırk beş gün geçmesine rağmen genel kurulu toplamaması[16] durumuna özgü olarak, ilgili pay sahiplerine mahkemeye başvurmaksızın genel kurulu toplama imkânı verilmiştir[17].

Anonim ortaklık genel kurulunun toplanıp karar alabilmesinin tabi olduğu normlar, genel kurul ve yönetim kurulu arasındaki yetki bölüşümünün esaslı unsurları arasındadır. Kanun koyucunun sağladığı çağrısız genel kurul toplantısı imkânı ise, anonim ortaklığın temel yapısını oluşturan bu organlar arası yetki paylaşımını ortadan kaldırmamaktadır. Mevcut kanun ve ikincil mevzuat hükümleri karşısında, TK 416 kapsamında gerçekleştirilen genel kurul toplantıları bakımından, yönetim kurulu resmin tamamıyla dışına itilememektedir. Özellikle genel kurulu toplama kararı ve genel kurul toplantısı için gereken hazırlık işlemleri hususunda münhasıran yönetim kuruluna bırakılmış olan yetkiler TK 416 bağlamında devre dışı kalmamalıdır. Çağrısız genel kurul imkanı, toplantı çağrısının usulü bakımından sadece ilan ve pay sahiplerine tebligat yapılması ile asgari süre sınırı noktasında bir muafiyet sağlar. Yoksa yönetim kurulunun; genel kurul mekanizmasını bir karar ile başlatma, genel kurul tarihini/yerini belirleme ve toplantı öncesi zorunlu hazırlıkları yapması, onun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri arasındadır.

Bu tespiti, aşağıdaki başlıklar altında yer verilen düzenlemelere ek olarak, çağrısız genel kurul toplantısına ilişkin TK 416/1 ("genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla"18), yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerini düzenleyen TK 375/1-f ("[p]ay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması ... genel kurul toplantılarının hazırlanması") ve TK 407/2 ("… en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılabilirler.") hükümlerine dayandırmak mümkündür.

Bu durum ayrıca GK Yönetmeliği Ek-5'te yer alan İç Yönerge Örneği'nin "Toplantının Açılması" kenar başlıklı 6. maddesi yoluyla da teyit edilebilir. Nitekim İç Yönerge Örneği'nin 6. maddesinin ilgili kısmı aşağıdaki şekildedir:

16 TK 411/4 uyarınca, yönetim kurulunun genel kurul toplantı çağrısı talebini kabul etmesinden itibaren "genel kurul en geç kırk beş gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağrılır". Bu nedenle söz konusu talebi kabul eden yönetim kurulunun, kabul tarihinden itibaren ilk otuz gün içinde genel kurulu toplantıya çağırması gerekir. Aksi hâlde TK 414/1'de öngörülen asgari iki haftalık çağrı süresine uyulmamış olur. Öte yandan GK Yönetmeliği 9/4, bu kırk beş günlük süreyi toplantı tarihi değil çağrı yapılması bakımından esas almakta ve kanunla çelişmektedir.

17 Bu istisnai koşullar altında genel kurul toplantısı çağrısının istem sahiplerince yapılabileceğinin düzenlenmesine (TK 411/4) rağmen, genel kurul hazırlık işlemlerinin yönetim kurulunun görev kapsamı içinde kaldığı ve pay sahiplerinin bu hususta mahkemeden bir kayyım atanmasını isteyebileceği ileri sürülmektedir. Bkz Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu (n 4) N 677e. Bu çözümün yalnızca hukuki sorunları bulunmayıp, ayrıca pratik güçlükleri de mevcuttur. Bkz Abuzer Kendigelen, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (3. Bası, On İki Levha 2016) 316. Yazar, pay sahiplerince yapılan çağrının diğer pay sahipleri veya – gerekliyse – Bakanlık temsilcisi tarafından dikkate alınmama ihtimali ile pay sahiplerinin toplantı hazırlıklarını yapma imkânından çoğu zaman yoksun olmaları yönündeki sorunlara dikkat çekmektedir. Belirtilmelidir ki işaret edilen bu pratik güçlükler, GK Yönetmeliği 32/3 ve 35/1 karşısında, aynı zamanda hukuki engeller olarak da karşımıza çıkmaktadır.

18 Ayrıca bkz GK Yönetmeliği 12'nin son cümlesi: "Genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklıdır".

> "Toplantı şirket merkezinin bulunduğu yerde (*Esas sözleşmede aksine bir hüküm varsa bu durum belirtilecektir*), önceden ilan edilmiş zamanda (*Kanunun 416 ncı maddesinde belirtilen çağrısız toplantı hükümleri saklıdır*) yönetim kurulu başkanı ya da başkan yardımcısı veya yönetim kurulu üyelerinden birisi tarafından, Kanunun 418 inci ve 421 inci maddelerinde belirtilen nisapların sağlandığının bir tutanakla tespiti üzerine açılır. (*Esas sözleşmede aksine bir hüküm varsa bu durum belirtilecektir.*)"

GK Yönetmeliği'nde yer verilen İç Yönerge Örneği'nin ilk cümlesi, TK 416 kapsamındaki çağrısız genel kurul imkânının, yalnızca toplantının "önceden ilan edilmesine" istisna getirdiğini açıklamaktadır[19]. Bu düzenleme çağrısız genel kurul toplantıları bağlamında yönetim kurulunun görev ve yetkilerinin bütünüyle askıya alınmadığını göstermektedir.

4. Ticaret Bakanlığı Temsilcisi Görevlendirilmesinin Dahi Doğrudan Pay Sahiplerince Talep Edilememesi

Pay sahiplerinin, yönetim kurulunun dahli olmaksızın ve mahkemeye de başvurmaksızın genel kurulu kendilerinin toplayamayacağını teyit eden ikincil mevzuat hükümlerine değinmekte yarar vardır. TK 407/3 ve GK Yönetmeliği 32 uyarınca, çağrısız genel kurul toplantılarında da Ticaret Bakanlığı temsilcisinin toplantıda bulunması ve toplantı tutanağını imzalaması zorunluluğu doğabilir. Bakanlık temsilcisinin bulunmasının zorunlu olduğu toplantılar ve GK Yönetmeliği 32/2-3 çerçevesinde talep üzerine görevlendirildiği toplantılarda, temsilcinin yokluğunda alınan kararlar hüküm ifade etmez (TK 422/1, GK Yönetmeliği 26/5, 27/1-a, 32/4).

Genel kurul toplantısında bulunmak üzere Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebini düzenleyen GK Yönetmeliği 35/1 uyarınca, genel kurulun, yönetim kurulu dışında çağrıya yetkili olanlar tarafından çağrılması halinde, görevlendirme talebine yönelik dilekçenin bunlar tarafından imzalanacağı öngörülmektedir. Hükümde yer alan "bunlar" ibaresinin ise, GK Yönetmeliği 36 çerçevesinde *mahkemece yetkilendirilmiş* pay sahiplerini veya mahkemece atanmış kayyımı işaret ettiği anlaşılmaktadır[20].

GK Yönetmeliği 35/1'in son cümlesinde ise, "yönetim kurulunun mevcut olmaması veya yönetim kurulu toplantı nisabı oluşmasına imkan bulunmaması ve 12 nci madde uyarınca münhasıran yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi amacıyla çağrısız toplantı yapılmak istenmesi halinde, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin tamamının imzaları noterce onaylanmış dilekçesiyle de Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi istenebilir" ifadesine yer verilmiştir. Anılan hükme göre çağrısız genel kurul toplantılarında – yönetim kurulunun yerine – pay sahiplerinin Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini istemesi için şu iki şart kümülatif olarak aranmaktadır: (i) Yönetim kurulunun mevcut olmaması veya toplantı nisabı oluşamaması ve (ii) çağrısız genel kurul toplantısının münhasıran yönetim

19 İç Yönerge Örneği'nin normlar hiyerarşisindeki yeri, bunu kabul eden ve henüz kabul etmemiş olan şirketler yönünden II. A. 6 başlığı altında incelenmiştir.

20 Yanlı (n 3) 227 dn 47.

kurulu üyelerinin seçilmesi amacıyla gerçekleştirilmesi[21]. Yoksa Bakanlık temsilcisi bulunmasının gerektiği bir toplantıda, ortada TK 410/2 ve onu takip eden GK Yönetmeliği 35'te öngörülen şartlar var olmadıkça, pay sahiplerinin kendiliğinden Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi için başvuru hakları dahi yoktur. GK Yönetmeliği 35, bu konudaki esas yetkilinin yönetim kurulu/şirket temsilcisi olduğunu teyit etmektedir.

Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep etme hususunda hükümde belirtilen koşullar dairesinde, istisnai olarak, doğrudan pay sahiplerine tanınan bu imkânın, bir an için genel kurulu toplama yetkisi bakımından kıyasen uygulanması gerektiği kabul edilecek olsa dahi, bu durumda da hükümde aranan şartların bir arada bulunması gerekeceğinden TK 416 bağlamında uygulama alanı bulması mümkün olmayacaktır. Başka bir anlatımla, GK Yönetmeliği 35'in kıyasen uygulanması ihtimalinde dahi, yönetim kurulunun mevcut olduğu ve toplantı nisabının da oluşabildiği durumlarda genel kurulu toplama ve toplantı hazırlığı hususundaki yetkilerin bizzat pay sahipleri tarafından kullanılması mümkün değildir.

Benzer şekilde GK Yönetmeliği 32/2 uyarınca, Bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu olmayan toplantılar için, çağrı yapanlar dışındakilerin görevlendirme makamına doğrudan yapacakları başvuruların dikkate alınmayacağı düzenlenmektedir. Öte yandan sermayenin en az onda birini oluşturan pay sahipleri tarafından gerekçeleri de bildirilmek suretiyle Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine dair talebin, görevlendirme makamının değerlendirilmesine sunulmak üzere şirkete yapılması gerektiği öngörülmüştür. Görüldüğü üzere Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep etme hususunda bir azınlık hakkı tanınmış; ancak bu hakkın kullanılması durumunda dahi pay sahiplerinin doğrudan başvuru yapamayacakları, söz konusu talebin yalnızca şirket (yönetim kurulu) tarafından iletilebileceği açıkça öngörülmüştür.

Yukarıdaki düzenlemelerden anlaşıldığı üzere, TK 416 kapsamında gerçekleştirilecek çağrısız genel kurul toplantısının yalnızca hazırlık işlemlerinden birini teşkil eden Bakanlık temsilcisi davet edilmesi hususunda dahi doğrudan pay sahiplerine yetki verilmemiş; çağrılı veya çağrısız olması fark etmeksizin bütün genel kurullar bakımından bu yetki yönetim kuruluna verilmiştir.

5. Hazır Bulunanlar Listesinin Yönetim Kurulu Tarafından Hazırlanması Gereği

TK 416/1 hükmünde "genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla" ibaresine yer verilmek suretiyle, çağrı usul ve merasiminin dışında kalan hususları düzenleyen kuralların çağrısız genel kurul kapsamında da uygulanacağı açıkça öngörülmektedir. Söz konusu düzenlemeler arasında, "Hazır bulunanlar listesi" kenar başlıklı TK 417 de bulunmaktadır. Nitekim anılan maddeye, TK'nın "Dördüncü Bölüm: Genel Kurul" başlıklı bölümünde "E) Toplantının Yapılması" başlığı altında yer verilmiştir. Bu sonucu yalnızca kanunun sistematiği değil, anılan maddenin içeriği de teyit etmektedir. Zira TK 417, konusu itibarıyla genel kurula katılmaya dair hususları düzenlediğinden dolayı, TK 416'nın istisna dışı tuttuğu hükümler arasında olduğu anlaşılmaktadır.

21 Hükmün anlamı bakımından aynı yönde görüş ve eleştirisi için bkz Yanlı (n 3) 227-228 ve dn 53-55'te anılan yazarlar.

Genel kurul toplantısına katılabilecek pay sahiplerinin teşhis ve tespiti amacıyla, TK 417/2 uyarınca, genel kurul toplantısından önce "genel kurula katılabilecekler listesi" hazırlanır. Genel kurula katılabilecekler listesini hazırlama görevi ve yetkisi yönetim kuruluna aittir (TK 415/1, 417/1-2 ve GK Yönetmeliği 16, 18/1). Üstelik TK 375/1-f uyarınca, bu listenin hazırlanmasının yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez yetkileri arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Listenin hazırlanmasında esas alınması gereken iki bilgi kaynağı vardır: (i) Senede bağlanmamış payların, nama yazılı pay senetlerinin ve ilmühaberlerin sahipleri bakımından şirketin *pay defterindeki kayıtlar* ve (ii) hamiline yazılı pay senetleri ile kayden izlenen payların sahiplerine ilişkin ise MKK'dan alınacak *pay sahipleri çizelgesi* (TK 417/1-2, GK Yönetmeliği 16/1). Genel kurula katılabilecekler listesinin düzenlenebilmesi için gerekli olan bu bilgi kaynakları ise münhasıran yönetim kurulunun uhdesinde ve erişimindedir.

Pay defterinin tutulması ve genel kurul toplantılarının hazırlanması, yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılmaktadır (TK 375/1-f). Bu tespit pay defterini elektronik ortamda tutan şirketler yönünden de geçerlidir. Nitekim TK 64/4 uyarınca Ticaret Bakanlığının pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin elektronik ortamda tutulmasını zorunlu kılma yetkisi bulunmaktadır. Bu yetki çerçevesinde anılan defterlerin ETDS kapsamında tutulması belirli şirketler bakımından E-Defter Tebliği ile zorunlu kılınmıştır. ETDS'ye – zorunlu veya ihtiyari olarak – geçiş yapan şirketlerde, yalnızca şirketin yetkilendirdiği kişinin/kişilerin (sistem kullanıcısı) pay defterine erişim yetkisi bulunmaktadır (E-Defter Tebliğ 11/3). Sistem kullanıcısının yetkilendirilmesi ise yönetim kurulu kararıyla gerçekleştirilebilmektedir (E-Defter Tebliğ 10/2). Dolayısıyla pay defterini ETDS üzerinden tutan şirketler yönünden, pay sahiplerinin pay defterindeki kayıtlara doğrudan erişim imkanı bulunmayıp, söz konusu yetki yalnızca yönetim kurulu tarafından belirlenen sistem kullanıcısına aittir.

Pay sahipleri çizelgesinin ne şekilde temin edilebileceği ise Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirilmesi ve Kayıt Altına Alınması Hakkında Tebliğ[22]'in (HYS Tebliği) 6. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre, pay sahipleri çizelgesinin hazırlanması için genel kurul tarihinden en az iki gün önce MKK sistemi üzerinden başvuruda bulunulur. Söz konusu başvurunun şirketi temsile yetkili olan kişi(ler) tarafından yapılması gerekmektedir. Anonim şirketin pay sahipleri ise bu sıfata binaen MKK'ya başvuramazlar. Ancak hükümde bir istisnaya yer verilmiştir. Buna göre mahkeme kararıyla yapılmasına karar verilen genel kurul toplantılarıyla sınırlı olmak üzere, başvurunun *mahkeme tarafından yetkilendirilen* kayyım, pay sahibi, azlık veya tasfiye memurları tarafından yapılması mümkündür. Başka bir anlatımla TK 410/2 veya 411-412 çerçevesinde öngörülen ve mahkemeye başvuru yoluyla genel kurulun toplatılması mekanizmalarının işletilmesi durumuna özgü olarak, pay sahipleri çizelgesi hazırlanması için MKK'ya yapılacak başvurunun yine mahkeme tarafından yetkilendirilen pay sahiplerince yapılmasına izin verilmiştir. Bu istisnai düzenlemenin yorum yoluyla genişletilmesi mümkün olmayıp, TK 416 kapsamında gerçekleştirilecek genel kurul toplantıları için pay sahiplerinin doğrudan MKK'ya başvurması mümkün değildir.

22 RG 06.04.2021/31446.

Buraya kadarki açıklamalar, genel kurula katılabilecekler listesini hazırlama görev ve yetkisinin münhasıran yönetim kuruluna ait olduğunu; listenin hazırlanmasında esas alınacak pay defterini tutmanın da yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez yetkileri arasında bulunduğu; keza – gerekli olduğu hâllerde – pay sahipleri çizelgesinin de yalnızca yönetim kurulunun erişiminde bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yönetim kurulu tarafından hazırlanmış olan genel kurula katılabilecekler listesi, yönetim kurulu başkanı veya başkanın yetkilendireceği yönetim kurulu üyelerinden biri tarafından imzalanmalı ve toplantıdan önce genel kurulun yapılacağı yerde bulundurulmalıdır (TK 417/3, GK Yönetmeliği 16/1). Genel kurula katılabilecekler listesinde adı bulunan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin, toplantı başkanının ve – gereken toplantılarda – Bakanlık temsilcisinin imzalamasından itibaren, artık bu liste "hazır bulunanlar listesi" adını alır (TK 417/4 GK Yönetmeliği 16/3).

Çağrısız genel kurul toplantıları kapsamında uyulması zorunlu kurallar arasında bulunan bir diğer düzenleme ise, genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olan pay sahiplerine ilişkin TK 415 hükmüdür. Zira TK 416 çerçevesinde gerçekleştirilecek çağrısız genel kurul toplantıları bakımından, "genel kurula katılmaya ilişkin" hükümler açıkça saklı tutulmuştur. Genel kurul toplantısına, yalnızca yönetim kurulu tarafından düzenlenen genel kurula katılabilecekler listesinde[23] adı ve ilgili toplantıya katılma yetkisi bulunan pay sahipleri veya temsilcileri katılabilir (TK 415/1, GK Yönetmeliği 18/1). Genel kurula katılabilecekler listesinde adı bulunan gerçek kişi pay sahiplerinin kimliklerini; tüzel kişi pay sahiplerinin organsal temsilcisinin[24] kimliğini ve yetki belgesini (örn. yönetim kurulunun temsilci atama kararı); pay sahiplerinin iradi temsilci vasıtasıyla genel kurula katılmaları hâlinde ise, temsilcinin kimliğiyle birlikte vekâletnamesini ibraz etmesi şarttır (TK 415/2[25], GK Yönetmeliği 18/2). Pay sahipleri çizelgesinde ismi bulunan hamiline yazılı pay senedi sahipleri ise, senedin/senetlerin zilyedi olduklarını genel kurul toplantısına katılabilecekler listesini imzalamadan önce yönetim kuruluna ispatlamak suretiyle genel kurul toplantısına katılabilirler (GK Yönetmeliği 18/3).

Bu başlık altındaki açıklamalar ışığında, (i) pay defterindeki kayıtların incelenmesi ve gerekliyse pay sahipleri çizelgesinin MKK'dan temin edilmesi; (ii) söz konusu kayıtlar çerçevesinde genel kurula katılabilecekler listesinin hazırlanması ve imzalanması ile (iii) genel kurula katılabilecekler listesinin, listede adı bulunan pay sahiplerine veya temsilcilerine – kimlik ve/veya yetki belgelerinin tetkik

23 Hükümde "hazır bulunanlar listesi" kavramına yer verilse de burada kastedilen "genel kurula katılabilecekler listesi" olmalıdır. Zira anılan liste, ancak – toplantıya katılmaya yetkili olan – pay sahipleri veya temsilcileri tarafından imzalanması neticesinde, "hazır bulunanlar listesi" adını almaktadır.

24 Anonim ortaklığın organsal, iradi ve kanuni temsiline dair kavramsal ve kuramsal ayrım hakkında bkz Abdurrahman Kayıklık, *Anonim Şirketin Temsili* (On İki Levha 2024) 5-21.

25 TK 415/2'nin son cümlesinde yer alan "tüzel kişilerin temsilcilerinin vekâletname ibraz etmeleri şarttır" ifadesi, yalnızca tüzel kişi pay sahiplerinin iradi temsilcilerine özgülendiğinde anlam ifade etmektedir. Zira tüzel kişinin bir organsal temsilcisi yoluyla genel kurul toplantısına katılması hâlinde, ilgili tüzel kişi vekaleten değil, asaleten katılım göstermektedir. Tüzel kişinin organsal temsilcisinin yerine, iradi temsilcisinin katılması durumunda ise genel kurula temsilen katılımı söz konusudur. Bu ayrım GK Yönetmeliği 18/2'de daha isabetli bir şekilde düzenlenmektedir. Nitekim anılan hüküm toplantıya katılım şartı olarak, "tüzel kişiyi temsile yetkili olan kişilerin kimlikleriyle beraber yetki belgelerini" ibraz etmeleri gerektiğini; "tüzel kişi pay sahiplerini temsilen genel kurula katılacakların ayrıca temsil belgelerini de" ibraz etmelerinin şart olduğunu açıklığa kavuşturmuştur.

edildikten sonra – imzalatılması neticesinde, hazır bulunanlar listesi hâline gelmesinden oluşan bu işlemler yönetim kurulunun görev ve yetki alanında olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Söz konusu işlemlerin bizzat pay sahiplerince yapılması ise hukuken ve fiilen mümkün değildir. Örneğin, dört pay sahipli bir anonim ortaklığın genel kurul toplantısından önce pay sahiplerinden biri vefat etmiş olsun. Bu durumda genel kurula katılmak isteyen yasal mirasçılar mirasçılık belgesini, diğer pay sahiplerine değil, şirkete ibraz edecek ve yönetim kurulu da mirasçıları pay defterine kaydedecektir. Nitekim – hamiline yazılı senet ve kayden izlenen payların sahipleri haricinde – pay sahipliği sıfatının belirlenmesinde ve şirketle ilişkilerde pay defterindeki kayıtlar esas alınır (TK 426/1, 499/4). Pay defterindeki kayıtlar pay sahipliği sıfatına yönelik bir karine oluşturduğu gibi, TK 499/4 uyarınca ortaklık bakımından bağlayıcı etkiye sahiptir. Bunun anlamı, ortaklığın pay defterinde yer alan kaydın değiştirilmesi yönünde bir taleple karşılaşmadığı müddetçe defterde kayıtlı olanları pay sahibi olarak kabul etmesinin zorunlu olmasıdır[26]. Başka bir anlatımla, ortaklık, kendi pay defterindeki kaydın aksi iddia ve ispat oluncaya kadar, pay sahipleriyle ilişkilerinde – bu kapsamda örneğin, genel kurula katılabilecekler listesinin oluşturulmasında ve genel kurul toplantısına katılma yetkisinin kontrolünde – mevcut pay defteri kayıtlarını esas alacaktır. Pay defterinin tutulmasının ise, yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez yetkileri arasında bulunduğu (TK 375/1-f) bir kez daha vurgulanmalıdır.

Görüldüğü üzere genel kurula katılabilecekler listesini güncel pay sahipliği durumuna uygun olarak hazırlama imkânı hukuken ve fiilen yalnızca yönetim kuruluna aittir. Pay sahipleri ise kural olarak ancak genel kurul toplantısı tarihinde bu durumu öğrenebilecektir.

6762 sayılı ve 29 Haziran 1956 tarihli Türk Ticaret Kanunu (eTK) döneminde savunulan bir görüş uyarınca, hazır bulunanlar listesinin bizzat toplantıya katılan pay sahipleri tarafından da hazırlanabileceği ileri sürülmekteydi[27]. Fakat (i) hazır bulunanlar listesinin imza edilmesinin anlamı ve hukuki sonuçları[28], (ii) TK'nın ve ikincil mevzuatın hazır bulunanlar listesini hazırlama yetkisinin yönetim kuruluna ait olduğuna yönelik açık hükümleri ve (iii) genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki ilişki bağlamında TK'nın benimsediği esaslar dikkate alınarak, aşağıdaki açıklamalar ışığında, eTK döneminde savunulan bu görüşün geçerliliğinin sorgulanması gerekmektedir.

26 Ünal Tekinalp, 'Pay Defterine Yazımın Hukuki Niteliği Sorunu' (1979) 15(11) İktisat ve Maliye 470, 474; Ömer Teoman, 'Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazirun Cetveli (TTK m. 376)' iç *Otuz Yıl Ticaret Hukuku – Tüm Makalelerim – C II* (Beta 2001) 419-420; Şafak Narbay, *Anonim Ortaklıkta Pay Defteri* (Seçkin 2003) 147; M Halil Çonkar, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının İspatlanması* (Vedat 2009) 217 vd; Abuzer Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları İle Birlikte) C XII: 2012-2013/1* (On İki Levha 2015) 153. Ayrıca bkz Yargıtay 11 HD, E 2020/6024 K 2021/665, 29.11.2021: "… davacıların bir an için hisse devir sözleşmeleriyle hissedar olduklarının kabul edilmesi durumunda dahi, bu husus şirkete bildirilip pay defterine işlenmediğinden, yapılan hisse devirlerinin şirkete karşı hüküm ifade edecek duruma gelmediği, dolayısıyla yapılan genel kurulda davacıların çağrılmamış olmasında herhangi bir usulsüzlük bulunmadığı".

27 Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler II-III: Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller* (Fakülteler Matbaası 1960) 33. *Arslanlı*'yı takiben bkz İsmail Doğanay, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C I, Madde 1-419* (3. Bası, Beta 1990) 969. *Doğanay*'ı takiben ve bu sonucu, hazır bulunanlar listesinin (hâzirun cetveli) yönetim kurulu tarafından hiç düzenlenmemesi varsayımında da kabul eden, bkz Teoman (n 26) 413-414. Bu yaklaşımın uygulama alanının genişletilmesi yönünde bkz İlhan Yiğit, *Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar* (Vedat 2005) 112 dn 444.

28 Bu hususta bkz Kırca, Şehirali Çelik, Manavgat, *AŞ II* (n 3) 390.

Nitekim 6762 sayılı eTK'nın hazır bulunanlar listesine (hâzirun cetveli[29]) dair 376. maddesi, "hazır bulunan pay sahibi veya temsilcilerinin, ad ve soyadlariyle ikametgahlarını ve pay miktarını gösteren ve reis tarafından imza edilen bir cetvel tanzim olunarak ilk reylerin toplanmasından önce hazır olanların görebilecekleri bir yere asılır" hükmünü içeriyordu. Hâzirun cetvelinin bizzat pay sahiplerince de hazırlanıp imzalanabileceğini hukukumuzda ilk defa ileri süren *Arslanlı*, toplantı başkanının esas sözleşmede belirlenmemiş olduğu durumlarda, toplantıya katılan pay sahipleri tarafından tutulan zaptın da aynı vazifeyi göreceğini belirtmiştir[30]. Bu görüşün ileri sürüldüğü dönemde eTK'da hâzirun cetvelinin kimin tarafından hazırlanacağına dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı; ancak görevin yönetim kuruluna ait olduğu eTK 375 ve 376 hükümlerinden dolaylı olarak anlaşılıyordu[31]. Hâzirun cetvelinin kim(ler) tarafından imza edileceğine dair eTK 376 yalnızca "reis"i işaret ediyor, pay sahiplerinin ise imzasını aramıyordu. Hükümde yer verilen "reis"in yönetim kurulu başkanı anlamına geldiği öğretide çoğunlukla kabul edilmekle birlikte, ikincil mevzuatta bunun "toplantı başkanı" olduğu öngörülmüştü[32].

6762 eTK dönemindeki bu düzenlemeler çerçevesinde, genel kurula katılan pay sahipleri tarafından tutulan zaptın hâzirun cetvelini ikame etmesinin önünde bir engel olmadığı ileri sürülebilirdi. Nitekim hâzirun cetvelinin kimin tarafından hazırlanacağına ve pay sahiplerinin de cetveli imzalayacağına dair herhangi bir kural bulunmadığından, "reis"in esas sözleşmede düzenlenmediği ihtimale özgü olarak, pay sahiplerince hazırlanan tutanağın hâzirun cetveli yerine geçmesi mâkul bir çözüm olabilirdi. Hâzirun cetveli henüz genel kurul toplantısının açılmadığı ve toplantı başkanının seçilmediği bir evrede oluşturulduğu için, sorunun bu şekilde aşılması mümkün olabilirdi. Ancak *Arslanlı*, bu ihtimalde dahi Bakanlık temsilcisinin, hâzirun cetvelinin pay sahipleri tarafından hazırlanmasına mutlaka nezaret etmesini ve cetveli imzalamasını da şart koşmuştur. TK döneminde ise her genel kurul toplantısına Bakanlık temsilcisinin katılımı zorunlu olmadığından, eTK dönemina ait bu yaklaşımın TK döneminde de geçerli olacağı – bizatihi bu sebeple dahi – peşinen kabul edilmemelidir.

Kaldı ki TK'nın 375., 415. ve 417. maddeleri ile GK Yönetmeliği'nin 16. ve 18. maddelerinde, hazır bulunanlar listesine dönüşecek olan genel kurula katılabilecekler listesinin yönetim kurulu tarafından hazırlanması ve imzalanması gerektiği açıkça öngörülmektedir. Söz konusu yetkinin münhasıran yönetim kuruluna verilmiş olması karşısında, pay sahiplerinin kendilerinin tutacağı zaptın hazır bulunanlar listesinin yerine geçeceğini kabul etmek mümkün değildir. Nitekim hazır bulunanlar listesi, her türlü şirket belgesinden daha ayrıntılı bir biçimde, pay sahipliği konusunda güncel durumu ortaya koymaya elverişli olup, bu hususta en önemli ispat vesikalarından biri sayılmaktadır[33].

29 TK 417'nin öngördüğü hazır bulunanlar listesi, eTK'nın "Cetvel" kenar başlıklı 376. maddesinde düzenleniyor ve öğreti, yargı kararları ile ikincil mevzuatta "hâzirun cetveli" olarak anılıyordu. 6762 sayılı eTK'da hâzirun cetvelinden ayrı olarak, "genel kurula katılabilecekler listesi"ne dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktaydı. Bu kavramsal ve hukuki düzenleme temelindeki ayrım ilk defa TK ile hukukumuza girmiş oldu.

30 Arslanlı (n 27) 33.

31 Teoman (n 26) 413; Abuzer Kendigelen, *Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte) C XV:2017-2018* (On İki Levha 2020) 183.

32 Tartışmaya dair bkz Kendigelen (n 31) 415-417.

33 Çonkar (n 26) 2017 vd; Kendigelen, *Mütalâa 2020* (n 31) 184-185.

Üstelik yönetim kurulu başkanı (veya yetkilendirilmiş bir üyesi) tarafından imzalanan genel kurula katılabilecekler listesinin, toplantı başkanına ek olarak, toplantıya katılan pay sahipleri veya temsilcileri tarafından da imzalanacağı öngörülmüştür (GK Yönetmeliği 16/3). Öyle ki genel kurula katılabilecekler listesi, ancak toplantıya katılan pay sahiplerince imzalandıktan sonra hazır bulunanlar listesine dönüşmektedir. Hâlbuki eTK döneminde toplantıya katılmaya yetkili pay sahiplerinin, önceden yönetim organınca hazırlanan ve imzalanan listeyi görüp imzalaması düzenlenmiyordu. TK döneminde ise toplantı başkanının listeyi imzalamaması hâlinde dahi, listede hem yönetim kurulu başkanının (veya bir üyesinin) hem de toplantıda hazır bulunan pay sahiplerinin imzaları bulunacağından dolayı, eTK döneminde ileri sürülen bu çözüme duyulan ihtiyaç da ortadan kalkmıştır.

Bu noktada akla yönetim kurulunun mevcut olmadığı, toplanıp karar alamadığı veya genel kurulu toplamaktan imtina ettiği durumlarda, hazır bulunanlar listesinin hazırlanması sürecindeki sorunların genel kurulun toplanmasını engelleyip engellemeyeceği sorusu gelebilir. TK ve ikincil mevzuat bu soruya yanıt vermektedir. Nitekim TK 410/2 ve 411-412 hükümleri ve yukarıda açıklanan ikincil mevzuat (örn. GK Yönetmeliği 36/1-c, HYS Tebliği 6) uyarınca, genel kurulun mahkemenin izniyle toplanması hâlinde, hazır bulunanlar listesinin hazırlanması dahil, toplantı hazırlıklarına dair tüm iş ve işlemler *mahkeme tarafından yetkilendirilen* kişi(ler) tarafından yapılabilecektir. Öte yandan anılan düzenlemelerin aksine, yalnızca toplantıya katılmak üzere gelenlerin imzasını taşıyan bir liste, TK anlamında hazır bulunanlar listesi niteliğinde ve işlevinde olmayacaktır. Bu noktada yönetim kurulunun genel kurulu topla(ya)madığı durumlarda, genel kurul hazırlığı işlemlerinin genel kurulu toplayan kimselerce yapılacağı kuralından sapılmadığı anlaşılmaktadır. Anılan hukuki çarelere ek olarak, yönetim kurulu üyelerinin kusuruyla genel kurulun zamanında toplanamaması hâlinde ise, TK 553 vd. hükümleri uyarınca ilgili üyelerin sorumluluğuna başvurulması da pekâlâ mümkündür.

6. Toplantı Nisabının Sağlandığının Tespiti ve Toplantının Açılmasında Yönetim Kurulunun Görevi

Çağrılı veya çağrısız olması fark etmeksizin, genel kurulun *hukuken toplanmış sayılması* ve *toplantının açılabilmesi* için öncelikle toplantı nisabının oluştuğunun tespit edilmesi gerekir[34]. Bunun için toplantı yeter sayısına ulaşılıp ulaşılmadığının mutlaka toplantının başlamasından *önce* belirlenmesi şarttır[35]. Toplantı nisabı, hukuken toplanmış bir genel kurulun varlığını ortaya koymanın yanında, herhangi bir karar alınmasının söz konusu olduğu durumda genel kurulun *karar ehliyetine* sahip olup olmadığının tespitinde de işlev görür[36]. Öyle ki genel kurul toplantı

34 Halûk Nami Nomer, *Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar* (Beta 2008) 22; İbrahim Çağrı Zengin, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Yeter Sayılar* (On İki Levha 2020) 30-31; Tolga Ayoğlu, 'Oydan Yoksun Pay Sahiplerinin Katılımı ile Alınan Genel Kurul Kararlarının Akıbeti (TTK m. 361/3'ün Uygulama Alanı)' (2002) 1(1) GSÜHFD (Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan) 734, 734-746.

35 Bkz GK Yönetmeliği 23/2 ve 28/1. Ayrıca bkz Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar* (4. Bası, Yasa 1989) 141; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu (n 4) N 687b; Teoman (n 26) 412; Yiğit (n 27) 127; Aynı yönde ve bu bağlamda GK Yönetmeliği 23'ün yorumu hakkında bkz Zengin (n 34) 425.

36 Nomer (n 34) 22; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu (n 4) N 521 ve 708; Zengin (n 34) 30-31. İsviçre hukukunda bkz Brigitte Tanner, *Quoren für die Beschlussfassung in der Aktiengesellschaft* (Schultess 1987) 43 dn 2'de anılan yazarlar.

başkanlığının oluşturulmasına dahi, ancak toplantı nisabının sağlandığı tespit olunarak toplantının açılmasından sonra geçilebilecektir (GK Yönetmeliği 23/2)[37].

Genel kurul toplantısının açılması; (i) ilgili genel kurulun toplantı nisabının belirlendiğini, (ii) toplantıya gelenlerin, genel kurul toplantısına katılabilecekler listesinde adı bulunan pay sahipleri veya onların yetkili temsilcisi olduklarının tespit edildiğini ve (iii) hazır bulunanlar listesinde imzası bulunan pay sahiplerinin veya temsilcilerin oluşturduğu bu topluluğun hukuken bir genel kurul toplantısı olarak nitelendirilebileceği anlamına gelir[38]. Meseleye çağrısız genel kurul açısından bakarsak, toplantının açılması, TK 416/1'de ifade edildiği üzere, bütün payların sahipleri veya temsilcilerinin genel kurul toplantısı yapma iradesiyle bir araya geldiğini tevsik etmektedir.

Bu noktada toplantı yeter sayısına ulaşılıp ulaşılmadığını tespit etmeye *yetkili olan kişinin* belirlenmesi gerekir. Genel kurul toplantısına katılmak üzere toplantı salonuna gelenlerin kimliklerini ve yetki belgelerini ibraz etmeleri gereken kişi, toplantı nisabının oluştuğunu tespit ederek toplantıyı açmaya yetkili olan kişidir[39]. Toplantıyı açmaya yetkili olan kişinin belirlenmesi hususunda TK sessiz kalsa da bu sorunun cevabını ikincil mevzuatta bulmak mümkündür.

GK Yönetmeliği'nin "Toplantının açılması ve yönetimi" kenar başlıklı 23. maddesinin 1. fıkrası, "çağrısı yönetim kurulu tarafından yapılan toplantılar, iç yönergede yapılan belirlemeye uygun olarak, çağrısı yönetim kurulu dışındaki yetkililer tarafından yapılan toplantılar ise iç yönergede bu konuda belirleme yapılmamışsa bu yetkililer tarafından fiziki ve elektronik ortamda açılır" hükmünü havidir. Öte yandan bu düzenleme meseleyi yalnızca çağrılı genel kurullar bakımından düzenlemektedir. Hükmün "çağrısı yönetim kurulu dışındaki yetkililer tarafından yapılan toplantılar" ifadesi de TK 410-412 uyarınca genel kurulun mahkemece yetkilendirilen bir kişi veya tasfiye memuru tarafından toplanması hâline yönelik olarak düzenlenmiştir.

GK Yönetmeliği 42 uyarınca, genel kurulun çalışma esas ve usullerine ilişkin iç yönerge hükümlerinin, toplantı başkanlığı oluşturuluncaya kadar "yönetim kurulu adına, yönetim kurulunun başkanı veya başkan vekili ya da başkanın görevlendireceği yönetim kurulunun bir üyesi" tarafından uygulanacağı belirlenmiştir. Anılan hüküm, toplantı başkanlığı oluşturuluncaya kadar, genel kurul iç yönergesini uygulama görevini yönetim kuruluna vermiştir. İç yönergenin zorunlu asgari unsurları arasında genel kurul toplantısının açılması da vardır (GK Yönetmeliği 41/1-a) ve toplantının açılması, toplantı başkanlığının seçiminden önce gelir. O hâlde genel kurul toplantısını açma yetkisi yönetim kuruluna aittir.

Bu durum GK Yönetmeliği 14/3 hükmüyle de teyit edilmektedir. Nitekim anılan düzenleme uyarınca, "toplantı başkanı öncelikle toplantıya katılım hakkı veren belgelerin mevzuata uygunluğunun *yönetim organınca* kontrol edilip edilmediğini tespit ederek, hazır bulunanlar listesini imzalar".

37 Karş Yanlı (n 3) 232. Yazar, toplantının kimin tarafından açılacağının mevzuatta açıkça düzenlenmediği ve açılış merasiminin bir geçerlilik şartı olmadığını; bu nedenle pay sahiplerinin doğrudan toplantı başkanını seçerek genel kurul kararlarını alabilecekleri kanısındadır.

38 Karş Zengin (n 34) 424.

39 İmregün (n 35) 141; Yiğit (n 27) 127; Zengin (n 34) 424.

Başka bir anlatımla, yönetim kurulu toplantıya gelen kişilerin genel kurula katılma haklarını kontrol edecek ve toplantı nisabına ulaşıldığını tespit ederek toplantıyı açacaktır. Toplantının açılmasını takiben seçilen toplantı başkanı ise, yalnızca söz konusu işlemlerin yönetim organınca yerine getirilip getirilmediğini tespit edecektir.

Toplantı salonuna gelen kişilerin genel kurul toplantısına katılma hakkı bulunup bulunmadığını kontrol etme yetkisi ayrıca, GK Yönetmeliği Ek-5'te yer alan İç Yönerge Örneği'nin 5. maddesinin 2. fıkrasında da açıkça düzenlenmiştir. Anılan hüküm uyarınca, "[s]öz konusu kontrol işlemleri, yönetim kurulunca veya yönetim kurulunca görevlendirilen bir veya birden fazla yönetim kurulu üyesince yahut yönetim kurulunca görevlendirilen kişi veya kişiler tarafından yapılır".

Söz konusu kontrol yetkisinden ayrı olarak, genel kurul toplantısını açmaya yetkili olan kişi de İç Yönerge Örneği'nin "Toplantının Açılması" kenar başlıklı 6. maddesinde belirlenmiştir. Anılan düzenlemeye göre "[t]oplantı ... yönetim kurulu başkanı ya da başkan yardımcısı veya yönetim kurulu üyelerinden birisi tarafından, Kanunun 418 inci ve 421 inci maddelerinde belirtilen nisapların sağlandığının bir tutanakla tespiti üzerine açılır. (*Esas sözleşmede aksine bir hüküm varsa bu durum belirtilecektir*)". Başka bir anlatımla, GK Yönetmeliği 40-42 uyarınca anonim şirketlerin kabul etmesi zorunlu olan bu İç Yönerge Örneği, genel kurul toplantılarının yönetim kurulu üyelerinden birisi tarafından, toplantı nisabının sağlandığının bir tutanakla tespiti üzerine açılacağını hüküm altına almıştır[40].

Yukarıda yer verilen ikincil mevzuat ve iç yönerge hükümleri; çağrılı veya çağrısız genel kurul toplantılarına katılmak üzere gelen kişilerin genel kurula *katılma hakkının kontrol edilmesi*, genel kurul *toplantı nisabının oluştuğunun tespit edilmesi* ve *toplantının açılması yetkilerinin* tamamının yönetim kuruluna ait olduğunu göstermektedir[41].

Bu noktada İç Yönerge Örneği'nin normlar hiyerarşisindeki yerini ve şirketler açısından bağlayıcı gücünü ortaya koymak gerekir. İlk bakışta söz konusu İç Yönerge Örneği'nin, GK Yönetmeliği'nin ekinde yer alan örnek bir metinden ibaret olduğu ve bu hâliyle normlar hiyerarşisinde herhangi bir yeri ve şirketler bakımından da bağlayıcı bir etkisi bulunmadığı düşünülebilir. Öte yandan her anonim ortaklığın, genel kurulun çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren ve Ticaret Bakanlığı tarafından asgari unsurları belirlenen bir iç yönergeyi kabul etmesi zorunludur (TK 419/2)[42]. Söz konusu iç yönergenin TK ile GK Yönetmeliği hükümleri ve özellikle Yönetmeliğin Ek-5'inde yer verilen örneğe uygun içerikte olması zorunludur (GK Yönetmeliği 40/3, 41/2).

40 Toplantıya katılma ve oy verme hakkı bulunan kimselerin sıfat ve hüviyetlerini tespit etme görevinin yönetim kuruluna ait olduğu yönünde bkz Moroğlu (n 2) 115.

41 Buna karşılık, çağrısız genel kurul toplantısının kimin tarafından açılacağı konusunda açık bir düzenleme olmadığı ve herhangi bir yönetim kurulu üyesinin toplantıya katılmamış olmasının toplantının açılmasına engel teşkil etmediği yönünde bkz Yanlı (n 3) 232. Toplantının açılması bakımından aynı yönde bkz Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ II* (n 3) 361.

42 GK Yönetmeliği Geçici Madde 2 uyarınca, GK Yönetmeliği "hükümlerine uygun olarak yönetim organınca hazırlanacak iç yönergenin en geç 2013 yılında yapılacak olağan genel kurul toplantısında onaya sunulması" zorunlu tutulmuştur.

Her ne kadar GK Yönetmeliği'nin eki niteliğindeki bir metnin, genel kurul tarafından onaylanmadıkça yürürlüğe girmeyeceği, dolayısıyla ilgili ortaklık yönünden bağlayıcı etkiden yoksun olacağı akla gelse de söz konusu İç Yönerge Örneği, nihayetinde GK Yönetmeliği'nin bir parçasıdır ve sırf bu sebeple normlar hiyerarşisinde yönetmelikle aynı konumdadır. TK 419/2, GK Yönetmeliği 40/3 ve 41/2 hükümleri, anonim şirketler için İç Yönerge Örneği'ne uygun bir genel kurul iç yönergesi hazırlama zorunluluğu öngördüğüne göre, şirketler yönünden *bu içerikte* bir iç yönerge kabul edilmesi bir yükümlülüktür[43]. İç Yönerge Örneği'nin 6. maddesinde yer alan düzenlemenin, bundan sapılmaksızın kabul edilmesi durumunda ise, toplantının yönetim kurulu üyelerinden biri tarafından açılması yönündeki hüküm zaten ilgili şirketin ortaklık düzeninin de bir parçası hâline gelecektir. Bu ihtimalde ilgili şirketin kendi iç yönergesi ile bağlı olacağından şüphe edilemez.

O halde en azından söz konusu düzenlemeden açıkça sapmayan ortaklıklar bakımından, genel kurul toplantılarının açılması öncesinde kimlik ile yetki belgelerinin ibraz edileceği ve toplantı nisabının oluştuğunu tespit edecek kişinin mutlaka bir yönetim kurulu üyesi olması zorunlu olduğu sonucuna varılmalıdır. Ancak söz konusu düzenlemede, genel kurul toplantısını açmaya yetkili olan kişiyi belirleme konusunda şirketlere özerklik verilerek aksinin açıkça esas sözleşmede[44] düzenlenebileceği öngörülmüştür. O hâlde kendi ortaklık düzeninde farklı bir düzenlemeye yer veren şirketlerle sınırlı olmak üzere, bu argüman bakımından farklı varsayımlar ve değerlendirmelerin yapılması pekâlâ mümkün olabilecektir.

Sonuç olarak ister çağrılı ister çağrısız toplantılar bakımından, genel kurulun hukuken toplanmış sayılması ve toplantının başlayabilmesi için, öncelikle *toplantıyı açmaya yetkili olan yönetim kurulu üyesinin* toplantı nisabının oluştuğunu tutanakla tespit etmesi gerekir[45]. Bunun için toplantıya

43 Bu yükümlülüğü yalnızca GK Yönetmeliği 41'de sayılan asgari içeriği değil, Ek-5'te yer verilen İç Yönerge Örneğinin tamamını kapsadığı yönünde bkz Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu (n 4) N 687a; Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ II* (n 3) 385.

44 Söz konusu düzenlemenin anonim ortaklıklar hukukunda esas sözleşme serbestisi içinde kalıp kalmadığının özellikle TK 340 çerçevesinde ayrıca irdelenmesi gerekir. Ayrıca İç Yönerge Örneği'ndeki hükmün aksine bir düzenlemenin neden ilgili şirketin GK İç Yönergesi içinde değil de esas sözleşmesinde öngörülmesi gerektiği izaha muhtaçtır. Böylesine bir düzenlemeye esas sözleşmede yer verilebilmesi durumunda, bunun TK 340 anlamında tamamlayıcı bir esas sözleşme olduğu kabul edilebilir. Ancak pay sahipleri dilerlese söz konusu düzenlemeye doğrudan genel kurul iç yönergesi içinde de yer verebilmelidirler; meğerki esas sözleşmede aksine bir hüküm öngörülmüş olsun.

45 Yönetim kurulunun genel kurul toplantıları bağlamındaki görev ve yetkileri, esasında toplantı hazırlıkları ve toplantının açılmasıyla sona ermemektedir. Genel kurul toplantısının açılmasından sonra da en az bir yönetim kurulu üyesinin toplantıda hazır bulunması şarttır (TK 407/2; GK Yönetmeliği 17). Bu gereklilik, yönetim kurulunun toplantı sırasında pay sahiplerine bilgi vermesi (TK 437/2) ve genel kurul kararlarının yürütülmesi (TK 375/1-f) hususlarındaki görev ve yetkilerinin icrasıyla yakından ilgilidir. Yönetim kurulu üyelerinden birinin, gerekli nisabın tespiti üzerine genel kurul toplantısının açılmış olması kaydıyla, toplantıda hazır bulunmasına dair kuralların ihlalinin bizatihi bu toplantıda alınan kararları geçersiz hâle getirip getirmeyeceği noktasında öğretide bir mutabakat bulunmamakta ve yargı kararlarında bu eksikliğin ilgili kararları sakatlamayacağı kabul görmektedir. Bu konudaki görüşler hakkında değerlendirme için bkz Abuzer Kendigelen ve Halil Çonkar, 'Genel Kurula İlişkin Uygulamada Karşılaşılan İki Güncel Sorun' iç İsmail Kırca ve diğerleri (edr), *Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan* (On İki Levha 2019) 679-682. Öte yandan genel kurul toplantısının açılmasına dair yukarıda anılan mevzuat hükümleri, genel kurul toplantıları bakımından kurucu – şeklî nitelikli hükümlerdir. Dolayısıyla bunların ihlali, genel kurul kararlarının kurucu unsurlarında eksikliğe sebep olur. Başka bir anlatımla, genel kurul kararlarının kurucu unsurlarında eksiklik yaratacak olgu, en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurulda hazır bulunmaması değil; genel kurulun hukuken toplanmış sayılması için gereken işlemlerin hiç veya yetkili kişi tarafından yapılmamış olmasıdır.

katılmak üzere gelenlerin kimlik – ve gerekiyorsa yetki belgelerinin – toplantıyı açmaya yetkili olan yönetim kurulu üyesine ibraz etmeleri; toplantıya katılmaya yetkili olanların ve ilgili yönetim kurulu üyesinin imzalamasıyla oluşan hazır bulunanlar listesine göre, toplantı nisabına ulaşıldığının tespit edilmesi gerekir. Aksi hâlde genel kurul toplantısının kurucu unsuru olan toplantı yeter sayısının sağlandığı yetkili kişi tarafından tespit edilememiş olacağından, toplantı da açılamayacaktır.

Yönetim kurulu üyesinin gerekli toplantı nisabının sağlandığını tespit ederek genel kurul toplantısını açması; güncel pay sahipliği durumunun, temsilcilerin yetki belgelerinin, katılanların oy haklarının donmuş olup olmadığının veya üzerinde intifa hakkı bulunan paylar yönünden intifa hakkı sahibinin katılıp katılmadığının incelenmesi gibi özellikli durumlarda daha büyük bir önem arz eder. Nitekim, anılan kişilerin kimliklerini, mirasçılık veya yetki belgelerini, yahut oy haklarının donmuş olup olmadığı hususunu birbirlerine ibraz veya teyit ettirmesi anlamlı olmayıp, söz konusu belgelerin ve hususların *toplantıyı açmaya yetkili* olan kişi tarafından belirlenmesi sayesinde toplantı nisabının sağlanıp sağlanmadığı anlaşılabilecektir.

Aksinin kabulü halinde, örneğin, iki pay sahipli bir anonim ortaklıkta pay sahiplerinden birinin genel kurula katılabilecekler listesini hazırlaması ve diğer pay sahibinin yerine de imza at(tır)ması durumunda, çağrısız genel kurul süreci bizzat bir pay sahibi tarafından – diğeri haberdar edilmeksizin – tertip edilebilecek ve alınan kararların ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi de mümkün olacaktır. Nitekim söz konusu hukuki sakatlığa rağmen, ticaret sicili müdürlüğünce hazır bulunanlar listesinden veya toplantı tutanağından anlaşılabilecek bir nisap sorunu oluşmayacaktır. Bu noktada benzer bir sonucun, çağrısız genel kurul toplantısını yönetim kurulu üyelerinden birinin açması hâlinde de pekâlâ doğabileceği akla gelebilir. Zira yönetim kurulu üyesi, genel kurulun toplanmasını isteyen pay sahibinin kendisi yahut onun seçtirdiği bir kişi olabilir. Öte yandan çağrısız genel kurul kapsamında yönetim kurulunun devre dışı bırakılamayacağının kabul hâlinde, ortaya çıkabilecek bu sonucun önemli farkları olacaktır.

Çağrısız genel kurulun, yönetim kurulunun hiçbir dahli olmaksızın, doğrudan pay sahiplerince gerçekleştirilemeyeceğinin kabulü halinde, bu şekilde yapılan toplantıda alınan kararlar bizatihi bu sebeple "yok hükmünde" sayılacaktır. Yönetim kurulunun; genel kurulu toplamaya karar vermediği, TK 414'te öngörülen merasime uygun olmasa dahi toplantının tarihi ile yeri hakkında pay sahiplerini haberdar etmediği, güncel pay sahipliği durumuna göre genel kurula katılabilecekler listesini hazırlamadığı, toplantıya katılmak üzere gelenlerin yetkilerini incelemek suretiyle toplantı nisabının oluştuğunu tespit etmediği; özetle, doğrudan pay sahipleri tarafından gerçekleştirilen toplantıda alınan kararlar, TK 416 çerçevesinde çağrısız genel kurulun kurucu unsurlarında eksiklik meydana getirecektir. Bizatihi bu sebeple yok hükmünde sayılan genel kurul kararlarının tescili talebinin ise, sicil müdürlüğü tarafından başkaca herhangi bir bilgi veya belge istenmeksizin re'sen reddedilmesi mümkün ve zorunludur.

Hâlbuki pay sahiplerinin kendi kendilerine TK 416 kapsamında genel kurul toplantısı yapabileceklerinin kabulü durumunda, toplantıda alınan kararların tescili talebinin sicil müdürlüğü tarafından re'sen reddedilmesi söz konusu olmayacağı gibi, bunu engellemek dahi mümkün

olmayabilir. Yerine bir başkasının imza attığı pay sahibinin, söz konusu toplantıda alınan genel kurul kararlarının yokluğunun tespitini talep etmesi[46]; hatta bu durumu henüz tescil aşamasında öğrenmiş olması mümkündür. Ancak ticaret sicili müdürlüğünün, bu şekilde yönetim kurulunun bütünüyle devre dışı bırakıldığı genel kurula ait belgelerden, iddia olunan hususu tespit etmesi mümkün değildir. Zira ticaret sicili müdürlüğünün, kendisine sunulan genel kurul tutanağı suretinden veya hazır bulunanlar listesinden, toplantıya katılan pay sahiplerinin kimliklerini teşhis veya temsilcilerin yetkisini belirleme imkanı bulunmamaktadır. Mevzuatta genel kurula katılanların kimliklerinin veya yetki belgelerinin ticaret siciline ibrazı öngörülmemiştir[47]. Örneğin, İstanbul Ticaret Sicili Müdürlüğü tarafından kamuya duyurulan sicil uygulamasında da genel kurula katılanların hüviyetinin veya onaylı vekâletnamesinin başvuru evrakına eklenmesi aranmamaktadır[48]. Kaldı ki anılan belgelerin sicile sunulması gerekseydi dahi sicil müdürlüğünün bunların geçerliliğini inceleme görevi ve imkânı bulunmamaktadır; meğerki bu hususta bir şüphe bulunsun[49].

Açıklanan varsayımlarda ilgili genel kurul kararlarının taşıdığı sakatlıkların farkını bir kez daha vurgulamak gerekir. Bu çalışmada benimsenen yaklaşım uyarınca, pay sahiplerinin kendi kendilerine gerçekleştireceği toplantı, sırf bu sebeple TK 416'nın koşullarını taşımamasından dolayı kurucu unsurdan yoksun olacaktır. Zira ortada hukuken toplanmış bir "genel kurul" var olmayacak ve alınan kararlar da yok hükmünde sayılacaktır. Öğretinin çoğunluğu ve Yargıtay tarafından benimsenen mevcut yaklaşım[50] çerçevesindeki sorun ise, yönetim kurulunun bütünüyle devre dışı bırakılması değil; belirli pay sahiplerinin toplantıya davet edilmemesi ve/veya genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin katılmış bulunmasından ibaret olacaktır.

Çağrısız genel kurul kapsamında yönetim kurulunun bütünüyle devre dışı bırakılamayacağının kabulü hâlinde ortaya çıkan diğer fark, yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu mekanizmasının işletilebilmesi olacaktır. Nitekim genel kurul toplantısı hazırlıklarının bizzat pay sahipleri tarafından yapılması durumunda, eksik veya yanlış uygulamalar nedeniyle zarar gören pay sahiplerinin zararının tazmini mümkün olmayabilir[51]. Zira pay sahiplerinin genel kurulu toplama yetki ve görevi

46 Yargıtay 11 HD, E 2021/5560 K 2023/2238, 11.04.2023; Yargıtay 11 HD, E 2024/959 K 2024/9157, 18.12.2024.

47 TK 422/2 yalnızca genel kurul toplantı tutanağının noter onaylı bir suretinin ilgili ticaret sicili müdürlüğüne verilmesini öngörürken, GK Yönetmeliği 29/1 buna "ticaret sicili müdürlüğünde istenecek diğer belgeleri" de eklemiştir.

48 İstanbul Ticaret Sicili Müdürlüğü'nün duyurusu, anonim ortaklık genel kurul kararlarının tescilinde genel kurul toplantı tutanağının noter onaylı suretinin ve hazır bulunanlar listesinin aslının ibrazının gerektiği yöndedir. Ancak toplantıya katılan temsilcilerin noter onaylı vekaletnamelerinin, yalnızca tek pay sahipli şirketler yönünden sunulması gerektiği duyurulmuştur. Bkz https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/tescil-islemleri/anonim-sirketler, 2.9.2025. Tek pay sahipli ortaklıklar yönünden bu farklılığın gözetilmesinin sebebi, bu ortaklıklarda genel kurul toplantısına katılabilecekler listesinin (dolayısıyla hazır bulunanlar listesinin) hazırlanmasının zorunlu olmamasıdır (GK Yönetmeliği 14/2). Pratikte ise genel kurul kararlarının tescilinde, noter onaylı vekaletnamelerin ibrazı tüm anonim ortaklıklar yönünden istenmektedir.

49 İsviçre Federal Mahkemesi (BGE) ticaret sicili müdürünün, çağrısız genel kurul kapsamında kendisine sunulan toplantı belgelerini içerik açısından doğru ve gerçek addedebileceği; ancak şüphe hâlinde sınırlı bir inceleme yetkisinin bulunduğuna karar vermiştir (BGE 114 II 68, 70; BGE 120 IV 199, 204).

50 Çağrısız genel kurul kapsamında yönetim kurulunun tamamen devre dışı bırakılıp bırakılamayacağı hususunda öğretideki tartışma için bkz dn 71'de anılan yazarlar.

51 Pay sahiplerinin, anonim ortaklıkar hukuku çerçevesinde birbirlerine karşı tazminat yükümlülüğünün doğabilmesi ve bunun hukuki dayanakları hakkında tartışma için bkz Onur Görmez, 'Topluluk Dışı Anonim Ortaklıklarda Çoğunluk

bulunmadığından; ayrıca toplantı hazırlıklarını hukuken ve fiilen yerine getirmeleri de mümkün olmadığından dolayı, sorumluluğun zarar haricindeki unsurlarının (hukuka aykırılık, illiyet bağı ve kusur) eksikliği bu sonucu doğuracaktır. Hâlbuki çağrısız genel kurul kapsamında yönetim kurulunun tamamen dışlanamayacağının kabulü hâlinde, pay sahipleri, genel kurul kararlarının yokluğunun tespitini talep edebilme ve – zarara uğramışlarsa – yönetim kurulu üyesinin sorumluluğu davasına başvurabileceklerdir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, genel kurul toplantısına katılmak üzere ibraz edilen kimlik ve yetki belgelerinin incelenmesi, hazır bulunanlar listesine göre toplantı nisabının tespit edilerek toplantının açılması işlemlerinin de tıpkı bir üst başlıkta incelenen diğer hazırlık işlemleri gibi, yönetim kurulunun görev ve yetki alanında kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

B. HÜKMÜN TARİHÇESİ, RATİO LEGİS'İ VE MEHAZ İSVİÇRE HUKUKU IŞIĞINDA NORMUN AMACA GÖRE YORUMLANMASI

1. Hükmün Tarihçesi

Çağrısız genel kurul toplantılarında devre dışı bırakılabilecek kuralların tespiti için öncelikle kanun koyucunun hükmü ihdas etmekteki amacını ve düzenlemenin tarihsel gelişimini anlamak gerekir. Bu çerçevede TK 416'nın gerekçesi ile eTK'nın bu imkanı düzenleyen 370. maddesini ve gerekçesi incelenmelidir.

TK 416'nın gerekçesi, 6102 sayılı TK ile hükme getirilen yeniliği, "toplantıda geçerli karar alınabilme şartının yüzde yüz katılımın devamına bağlı olduğunun açıklığa kavuşturulmuş" olması şeklinde ifade etmektedir. Bunun haricinde çağrısız genel kurul bağlamında hangi kuralların "genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına" ilişkin olduğu ve hangilerinin "çağrı usulune" özgü olduğuna ise açıklık getirmemektedir. Çağrısız genel kurul imkanının öngörülme amacına, koruduğu menfaatlere ve devre dışı bırakılabilecek kurallara ilişkin kanun koyucunun iradesini, TK 416'nın gerekçesinden tespit etmek mümkün değildir.

6762 sayılı eTK'nın "[b]ütün pay sahiplerinin hazır olması"[52] kenar başlıklı 370. maddesi, "bütün payların sahip veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde umumi heyet toplantılarına dair olan diğer hükümler mahfuz kalmak şartiyle toplantıya davet hakkındaki merasime riayet etmeksizin de umumi heyet olarak toplanabilirler" hükmünü içermektedir. 6762 sayılı eTK'nın gerekçesinde ise ilgili düzenlemeye ilişkin olarak "Genel kurulun daveti hususundaki merasim bazan yersiz olabilir. Anonim ortaklığın bütün payları bir tek şahsın veya

Gücünün Kötüye Kullanılması' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2023) 252-257.

52 TK 416'nın mehazını teşkil eden OR 701'in kenar başlığı "*Universalversammlung*" kavramı da bütün pay sahiplerinin toplanmasına işaret eden bir tercihi yansıtmaktadır. İsviçre Borçlar Kanunu'nun Anonim Ortaklıklar Hukukuna dair maddelerinde değişiklik öngören 19 Haziran 2020 tarihli revizyon 1 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, maddenin kenar başlığı "*Universalversammlung und Zustimmung zu einem Antrag*" olarak değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklikle, başlığa "önerinin onaylanması" anlamına gelen bir ekleme yapılmış; böylelikle OR 701/3'te imkan tanınan toplantı yapılmaksızın karar alınması (sirküler karar) yöntemine de işaret edilmiştir.

küçük bir ailenin elinde toplanmışsa genel kurulda bütün esas sermaye temsil edilmiş bulunmaktadır. Bu gibi hallerde *davet merasiminden* vazgeçmek mümkündür. Fakat diğer formaliteler hususiyle tutanak hakkındaki hükümler bu gibi hallerde de uygulanır" ibaresine yer verilmiştir[53].

Görüldüğü üzere çağrısız genel kurul toplantılarında uyulması gerekmeyen kurallar için TK 416/1 hükmünde "çağrıya ilişkin usule" ibaresine yer verilmiş, ancak maddenin gerekçesinde buna dair bir açıklama yapılmamıştır. 6762 sayılı eTK 370'te de "toplantıya davet hakkındaki merasim" ifadesi tercih edilmiş; maddenin gerekçesi ise yalnızca genel kurulun "davet merasimi"nden vazgeçilebileceğini, fakat "diğer formaliteler"in uygulanması gerektiğini belirtmiştir. TK ve eTK kapsamındaki bu inceleme, kanun koyucunun uygulanması gerekmeyen çağrı usulü ve merasimine dair kuralların hangileri olduğunu somutlaştırma gayretine girmediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca hükmün tarihsel sürecinde çağrısız genel kurul bağlamında muafiyet tanınan çağrı usulüne özgü kuralların kapsamında bilinçli bir genişletme veya daraltma yapılmadığı da anlaşılmaktadır.

2. Hükmün Ratio Legisi

Bu noktada çağrısız genel kurula ilişkin TK 416 hükmünün öngörülme amacı ve korunması hedeflenen menfaatler tespit edilmeli; böylelikle çağrıya ilişkin usule özgü kurallar, amaca göre yorum yoluyla belirlenmelidir. TK 416'nın madde gerekçesi çağrısız genel kurul imkanının öngörülme amacına dair herhangi bir ifade içermemekte, fakat bunu ilk olarak düzenleyen eTK 370'in yukarıda yer verilen gerekçesinde, payların tek kişide veya küçük bir ailede toplandığı şirketler bakımından, genel kurul toplantı çağrısının usulüne özgü kuralların işletilmesinin kimi zaman gereksiz olduğuna dikkat çekilmiştir. Kanun koyucunun, bunun gibi durumlarda *çağrı usulüne dair kuralların işletilmesinin getireceği zaman ve maliyeti hesabı katarak, genel kurulun hızlı şekilde toplanabilmesi ve karar alabilmesi amacıyla* bu imkanı getirdiği söylenebilir[54].

Genel kurul çağrısının usulüne ilişkin kurallar, esasında pay sahiplerinin genel kurul toplantısı yapılacağından ve müzakere edilecek konulardan önceden haberdar edilmesini sağlamakta; böylece pay sahiplerinin gerekli hazırlığı yapmasını ve genel kurulun karar alma mekanizmasının sağlıklı işlemesini temin etmeyi amaçlamaktadır. Çağrıya ilişkin usuli kuralların, bir yandan genel kurulda kullanılan münferit oylar bakımından bireysel olarak *pay sahiplerinin* menfaatlerini, diğer yandan tüzel kişiye atfedilen iradeyi oluşturan genel kurul kararı bakımından ise *ortaklığın* menfaatlerini korumayı amaçladığı söylenebilir[55]. Genel kurulun çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın toplanabilmesi imkanı, gerçekten az sayıda pay sahibinin toplantı yapılacağından ve içeriğinden önceden haberdar edilmesini gerektirmeyen – veya pay sahiplerinin bu haktan feragat ettikleri – durumlarda zaman ve işlem maliyetlerinden tasarruf edilebilmesini sağlamaktadır. Kanun koyucu pay sahiplerinin

53 Türk Ticaret Kanunu Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), S 198, 34.

54 Çağrısız genel kurulu amaçlarına ilişkin bkz Ünal Tekinalp, 'Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK. M. 370)' (1968) 15(4) İktisat ve Maliye 156, 156; Yanlı (n 3) 215. İsviçre hukukunda bkz Diter Dubs and Roland Truffer, 'OR Art 701' in Rolf Watter and Hans-Ueli Vogt (eds), *Basler Kommentar, Obligationenrecht II, Art. 530-964l OR inkl. Schluss – und Übergangsbestimmungen* (6th edn, Helbing Lichtenhahn 2023) N 1.

55 Genel kurul çağrı sürecinin temelde pay sahiplerinin menfaatlerini koruduğu yönünde bkz Moroğlu (n 2) 111; Yiğit (n 27) 83; Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ II* (n 3) 156 ve 291.

tamamının rıza göstermesi hâlinde, önceden belirlenmiş bir gündem ve usulünce yapılmış bir çağrı olmaksızın genel kurulun toplanabilmesine izin vermektedir.

Çağrısız genel kurul bağlamında devre dışı bırakılmasına izin verilen çağrı usulüne özgü kuralların tespitinde TK 416'nın yukarıda açıklanan amacının göz önünde bulundurulması gerekir. Bu noktada istisna öngören kanun hükümlerinin uygulama alanının yorum yoluyla genişletilemeyeceği (*singularia non sunt extendenda*) yönündeki temel hukuk kuralı[56] da dikkate alınmalıdır. Nitekim genel kurul, kural olarak çağrı üzerine toplanan bir organ olup, çağrısız genel kurul toplantısına dair hükümer ise organlar arası yetki paylaşımına dair esasların istisnası niteliğindedir. O hâlde TK 416/1'de muafiyet tanınan "çağrıya ilişkin usule" dair kurallar, pay sahiplerinin toplantıdan önceden haberdar edilmelerini amaçlayan ve ilâve zaman kaybı ile maliyet yükleyen usul ve merasimlere ilişkin olmalıdır. Genel kurul çağrısının usulüne özgü olmamakla beraber toplantının sürecinin tetiklenmesine ve toplantı öncesi hazırlıklarına ilişkin kuralların da muafiyet kapsamına sokulması, istisnai bir düzenlemenin yorum yoluyla uygulama alanının genişletilmesi anlamına gelecektir.

Belirtilmelidir ki söz konusu temel hukuk kuralının aksine, istisna veya yasak öngören hükümlerin de amacı doğrultusunda uygulama alanının genişletilebileceği yönündeki yaklaşımın[57] kabulü hâlinde dahi varılan bu sonuç değişmemektedir. Nitekim TK 416/1'in öngörülme amacı, genel kurul toplantısının açılması öncesindeki tüm iş ve işlemlerin bizzat pay sahiplerince yapılmasına imkan sağlayarak yönetim kurulunu resmin bütünüyle dışında tutmak değildir. Anılan hüküm, *çağrıya ilişkin usuli gereklilikleri şekil ve asgari süre açısından devre dışı bırakarak genel kurul sürecini hızlandırmayı amaçlamaktadır*[58]. Kaldı ki pay sahiplerinin, genel kurul toplantısı öncesi ve sonrasındaki işlemlerin birçoğunu kendilerinin gerçekleştirmesinin hukuken ve fiilen mümkün olmadığı yukarıda açıklanmıştır.

3. Mehaz İsviçre Hukukundaki Durumun İncelenen Soruna Etkisi

Çağrısız genel kurula ilişkin TK 416'nın mehazını teşkil eden İsviçre hukukundaki durumun ele alınmasında yarar vardır. Nitekim 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) 1/3 hükmünde hâkimin, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanacağı hükme bağlanmıştır. Bu hükümde anılan "bilimsel görüşler ve yargı kararları" ibaresinin kapsamına Türk hukukuna dair öğreti ve yerleşik Yargıtay içtihadının yanında, mehaz hukuk sistemi olarak İsviçre hukukundaki öğreti ve yargı kararları da girer[59].

56 M Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk: Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar* (27. Bası, On İki Levha 2021) N 248 ve dn 104'te anılan yazarlar ile yargı kararları.

57 Halûk Nami Nomer ve Pakize Ezgi Akbulut, *Medeni Hukuka Giriş* (4. Bası, Filiz 2020) 31.

58 Karş TK 416/1'in ayrıca, yönetim kurulunun genel kurulu çağırmaya görevli olmasına rağmen bu görevini yerine getir(e) mediği hâllerde pay sahiplerinin karar almasına hizmet ettiği yönünde, bkz Necla Akdağ Güney, 'Çağrısız Genel Kurul Toplantısı ve Toplantıda Bakanlık Temsilcisi Bulundurma Zorunluluğuna Dair Düşünceler' in Korkut Özkorkut ve diğerleri (edr), *Prof. Dr. Zühtü Aytaç'a Armağan* (On İki Levha 2024) 447.

59 Oğuzman ve Barlas (n 56) 73. Bu yönde bkz Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu (İBGK), E 1950/4 K 1950/10, 20.09.1950; Yargıtay İBGK E 1954/22, K 1955/2, 09.03.1955; Yargıtay İBGK E 1957/1 K 1957/3, 27.03.1957 ve Yargıtay İBGK E 1958/16 K 1958/16, 11.2.1958 tarihli kararları.

TK 416'da düzenlenen çağrısız genel kurula dair düzenlemenin mehazı, OR'nin 701. maddesinin 1. fıkrasıdır. OR 701/1 hükmü, "bütün payların sahipleri veya temsilcileri, hiçbir itirazın ileri sürülmemesi hâlinde, çağrıya ilişkin usuli/şeklî hükümlere uyulmaksızın genel kurulu toplayabilirler" ifadesini havidir[60]. OR 701/1'in Almanca aslındaki "*die Einberufung vorgeschriebenen Formvorschriften*" ve Fransızca aslındaki "*les formes prévues pour sa convocation*" ibareleri, TK 416/1'de yer alan "çağrıya ilişkin usule" ifadesine karşılık gelmektedir. Anılan kavramlar birbiriyle örtüşmekte ve genel kurul toplantı çağrısının usulüne özgü hükümleri ifade etmektedir.

Öte yandan 19 Haziran 2020 tarihinde İsviçre Borçlar Kanunu'nun Anonim Ortaklıklar Hukukuna dair hükümlerinde gerçekleştirilen revizyon neticesinde, çağrısız genel kurulu düzenleyen 701. maddeyi de kapsayan çok sayıda değişiklik yapılmış ve söz konusu değişiklikler 1 Ocak 2023'te yürürlüğe girmiştir. Yapılan değişiklikle OR 701'in 1. fıkrasındaki ilgili ifade, "çağrıya ilişkin hükümler" anlamına gelecek şekilde, Almanca versiyonda "*die Einberufung geltenden Vorschriften*", Fransızca versiyonda ise "*les prescriptions régissant la convocation*" olarak değiştirilmiştir. Görüldüğü üzere 2020 yılında İsviçre Anonim Ortaklılar Hukukunda gerçekleştirilen revizyonla, TK 416'nın mehazını teşkil eden OR 701'de yapılan değişiklik neticesinde, çağrısız genel kurul toplantılarında devre dışı bırakılabilecek kuralların kapsamını genişleten bir ifade tercih edilmiştir. Muafiyet tanınan kurallar daha önce *çağrıya ilişkin usulî/şeklî* hükümlerden ibaret olup, revizyonun yürürlüğe girdiği 1 Ocak 2023 tarihinden itibaren artık – maddi veya usuli olduğuna bakılmaksızın – çağrıya ilişkin bütün hükümler muafiyet kapsamında sayılmıştır.

Türk hukukunda çağrısız genel kurula ilişkin yürürlükteki TK 416/1 hükmü, OR 701'in revizyon öncesi hâlini esas almakta olup, TK 416/1'de muafiyet tanınan kurallar bakımından benzer yönde bir değişiklik ise yapılmamıştır. Mevcut hukukumuzdaki düzenlemenin OR 701'in tâdilinden önceki metnini esas almasından dolayı, incelenen bu hukuki soruna ilişkin yürütülen araştırmalarda İsviçre hukukundan yararlanırken söz konusu farklılığa özellikle dikkat etmek gerekir. Zira İsviçre hukukunun aksine, çağrısız genel kurullar bakımından istisna tutulan hükümlerin çağrıya ilişkin "şeklî/usûli" hükümlerden ibaret olmadığı TK 416'da düzenlenmemektedir.

İsviçre hukukunda, OR 701'in önceki metninin yürürlükte olduğu dönemde, çağrısız genel kurul toplantılarında çağrının şekline ve usûlüne dair kuralları (örneğin, çağrı ve toplantı tarihi arasında en az yirmi günlük süre şartı ile toplantı davetinin zorunlu içeriği) içeren OR 700'ün – TK 414'ün mehazı – uygulanmayacağı kabul edilmekteydi[61]. Hâlbuki OR 701'de gerçekleştirilen değişiklikle hükümden "şeklî/usûli" ibaresinin çıkarılmasına dikkat çekilmekte ve güncel öğretide herhangi bir yönetim kurulu kararına gerek olmaksızın pay sahiplerinin kendiliğinden çağrısız genel kurul toplantısı yapabilecekleri açıklıkla kabul edilmektedir[62].

60 OR 701'in Almanca aslı: "*Die Eigentümer oder Vertreter sämtlicher Aktien können, falls kein Widerspruch erhoben wird, eine Generalversammlung ohne Einhaltung der für die Einberufung vorgeschriebenen Formvorschriften abhalten.*"; Fransızca aslı: *"Les propriétaires ou les représentants de la totalité des actions peuvent, s'il n'y a pas d'opposition, tenir une assemblée générale sans observer les formes prévues pour sa convocation*".

61 Dubs ve Truffer (n 54) N 2; Arthur Meier-Hayoz ve Peter Forstmoser, *Droit Suisse des Sociétés*, Çev Peter Iordanov (Stämpfli 2015) 602-603; Peter Böckli, *Schweizer Aktienrecht* (4.aufl, Schultess 2009) 1354.

62 Böckli, *Aktienrecht 2022* (n 4) 1045-1046. OR 701'de değişiklik yapan bu maddenin gerekçesinde, söz konusu tâdilin

Çağrısız genel kurulun, yönetim kurulunun inisiyatifi ve haberi dahi olmaksızın gerçekleştirilebileceği yönündeki İsviçre hukuku öğretisinde benimsenen yaklaşımın, Türk hukuku bakımından doğrudan kabul edilmesi isabetli olmayabilir. İlk olarak TK'nın anonim ortaklık organları arasındaki ilişki bakımından benimsediği yaklaşım, organlar arası işlev ayrılığına dayanan eşitlik modeli iken; İsviçre hukukunda ise, OR 698/1 hükmünden hareketle, genel kurulun mutlak yahut sınırlandırılmış üstünlüğünü kabul eden yaklaşımlar tarihsel süreçte daha etkili olmuştur[63]. Bu nedenle pay sahiplerinin kendi kendilerine genel kurul olarak toplanmasının ve yönetim kurulunun bu hususta hiçbir dahlinin bulunmamasının İsviçre hukukunda kuramsal zemin bulması da daha kolay olmuştur[64].

Burada dikkat edilmesi gereken ikinci husus, yönetim kurulu üyelerinin – çağrılı veya çağrısız olması fark etmeksizin – genel kurul toplantılarına katılmasına dair zorunluluk öngören, yahut hak veya imkan tanıyan kuralların Türk ve İsviçre hukukunda farklı şekillerde düzenlenmiş olmasıdır. Nitekim Türk hukukunda en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısına katılması zorunluluk olarak öngörülmekte ve diğer üyelere de genel kurula katılma hakkı tanınmaktadır (TK 407/2). İsviçre hukukunda ise, bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısına katılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ayrıca 2020 revizyonu neticesinde, yönetim kurulu üyelerinin genel kurula katılmasının, teknik-hukuki anlamda bir hak olmadığı OR 702a hükmüyle açıklığa kavuşturulmuştur[65]. OR 702a hükmündeki bu değişikliğin gerekçesi, hükmün önceki hâli nedeniyle çağrısız genel kurul toplantısının yönetim kurulunun dahli ve haberi olmaksızın yapılıp yapılamayacağı hususunda karışıklık yaratması olarak açıklanmaktadır[66]. Revizyon neticesinde ise çağrısız genel kurulun, yönetim kurulunun varlığı aranmaksızın toplanabileceği ve gerçekleştirilebileceği sonucuna rahatlıkla varılabilmektedir[67].

çağrısız genel kurul toplantıları bakımından esaslı bir değişiklik getirmediği belirtilmekle (BBl 2017 399, 555) birlikte, uyulması gerekmeyen maddelerin şeklî hükümlerden ibaret olmadığı bu değişiklikle açıklığa kavuşturulmuştur. Karş bu değişiklik öncesinde de çağrısız genel kurul kapsamında pay sahiplerinin doğrudan genel kurulu toplayabilecekleri yönünde bkz Dieter Dubs and Roland Truffer, 'OR Art 701' in Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt and Rolf Watter (eds) *Basler Kommentar Obligationenrecht II* (5.aufl, Helbing Lichtenhahn 2016) N 1; Jean Nicolas Druey, Lukas Glanzmann and Eva Druey Just, *Gesellschafts – und Handelsrecht* (11.aufl, Schultess 2015) §12 N 30. Zürih Yüksek Kanton Mahkemesi'nin 15.08.2018 tarihli bu yöndeki kararı için bkz Zurich, Handelsgericht 15.08.2018 tarihli ve HE180266 sayılı kararı, N 5.2.1 .

63 İsviçre hukukunda genel kurulun mutlak üstünlüğü teorisi (*Omnipotenztheorie*) ve sınırlandırılmış üst organ teorisinin (*eingeschränkte Omnipotenztheorie*) tarihsel süreçte etkili olmasına karşılık, günümüzde eşitlik teorisinin (*Paritätstheorie*) ağırlıkla kabul edildiği yönünde bkz Keskin (n 13) 249-253.

64 Nitekim TK 416'nın mehazını teşkil eden OR 701'in öngörülme amacı, anonim ortaklığın "üst organı niteliğindeki genel kurulun yetkilerini kullanmasını kolaylaştırmak" olarak açıklanmaktadır [Dubs and Truffer, *BaslerKomm 2023* (n 54) N 1)].

65 Hans Caspar von der Crone, *Aktienrecht* (2. aufl, Stämpfli 2020) 472.

66 Botschaft zur Änderung des Obligationenrechts (Aktienrecht) vom 23 November 2016, 562. OR 702a'nın çağrısız genel kurul bakımından ortaya çıkardığı tartışma için bkz Dubs and Truffer, *BaslerKomm 2016* (n 62) Art 702a N 2-4. Mevcut OR 691/2bis hükmünde de yönetim kurulu üyelerinin genel kurula katılabilecekleri öngörülmekle birlikte, kanunun sistematiği ve hükmün lafzı nedeniyle, artık bu norm çağrısız genel kurul bağlamında herhangi bir tartışmaya sebebiyet vermemektedir. Bkz Dubs and Truffer, *BaslerKomm 2023* (n 54) Art. 702a N 1.

67 Botschaft zur Änderung des Obligationenrechts (Aktienrecht) vom 23 November 2016, 562; von der Crone (n 65) 472. OR 702a ve 691/2bis hükmüne dikkate çekerek bu yönde bkz Dubs and Truffer, *BaslerKomm 2023* (n 54) Art 702a N 1.

Genel kurul toplantı çağrısının amaç ve işlevleri; çağrısız genel kurul imkanını düzenleyen TK 416'nın tarihçesi, *ratio legisi* ve hükmün mehazını teşkil eden İsviçre hukukunda gerçekleştirilen revizyonun dikkate alınması neticesinde, çağrısız genel kurul toplantıları bakımından, şekil şartına bağlı bildirim ve ilan yükümlülükleri ile asgari süre sınırlaması haricinde, genel kurul toplantılarının meydana gelişini düzenleyen tüm normlara uyulması gerekeceği sonucuna varılmaktadır. TK 416'nın öngörülme amacı ve mehaz hukukta yapılan değişikliklerin hukukumuza yansıtılmamış olması karşısında, istisna öngören hükümlerin uygulama alanının yorum yoluyla genişletilemeyeceği de dikkate alınarak çağrısız genel kurul bağlamında yönetim kurulunun bütünüyle devre dışı bırakılması mümkün olmamalıdır.

III. ÇAĞRISIZ GENEL KURUL KAPSAMINDA YÖNETİM KURULUNUN ROLÜ VE TK 416/1 HÜKMÜNDE ÖNGÖRÜLEN İSTİSNANIN KAPSAMI

Buraya kadar yapılan inceleme çerçevesinde, organlar arası işlev ayrılığına dayanan yetki bölüşümünün anonim ortaklığın temel yapısının önemli bir parçasını teşkil ettiği; genel kurulun toplanması hususunda aslî yetkinin yönetim kurulunda olduğu; mevcut kanun ve ikincil mevzuat hükümleri uyarınca, pay sahiplerinin yönetim kurulunu devre dışı bırakarak genel kurulu toplat masının ancak kanunda öngörülen istisnai hükümler (TK 410/2, 411/4 ve 412) kapsamında mümkün olduğu; çağrısız genel kurula ilişkin düzenlemenin ise yönetim kurulunu resmin tamamen dışına itmediği ortaya konulmuştur.

Genel kurul toplantılarını düzenleyen yürürlükteki mevzuat hükümleri çerçevesinde; gerek çağrılı gerek çağrısız genel kurul toplantıları bağlamında; (i) toplantı yapılmasına karar verme, (ii) toplantının yerini ve zamanı belirleyerek pay sahiplerini – TK 414'te öngörülen şekle tabi olmaksızın – davet/haberdar etme, (iii) zorunluysa, Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep etme; (iv) genel kurula katılabilecekler listesini hazırlamak için pay defterini inceleme ve – gerekliyse – pay sahipleri çizelgesini MKK'dan talep etme; (v) genel kurula katılabilecekler listesini düzenleme ve imzalama; (vi) toplantı salonunu hazırlama ve toplantıda hazır bulundulması gereken belgelere ilişkin hazırlıkları yapma, (vii) genel kurula katılmak üzere gelenlerin ibraz ettikleri kimlik ve yetki belgelerini kontrol etme; (viii) genel kurula katılabilecekler listesinde ismi olup, toplantıya katılmaya yetkili olanların imzalarını alarak hazır bulunanlar listesini oluşturma; (ix) genel kurul toplantı nisabının oluştuğunu tespit ederek toplantıyı açma, (x) genel kurul tutanağının noter tasdikli bir suretini[68] ve ilgili belgeleri ticaret siciline teslim etme[69], (xi) tescil ve ilana tabi hususların ticaret siciline tescilini ve TTSG'de ilanını talep etme işlemleri bakımından yetki ve görev yönetim kurulundadır.

68 E-Defter Tebliği 13/2 uyarınca, genel kurul toplantı ve müzakere defterini ETDS üzerinden tutan şirketlerin, TK 422/2 uyarınca ticaret siciline teslim etmesi gereken tutanaklar, ETDS'den indirecekleri ve üzerinde doğrulama kodu bulunan tutanaklardır. Nitekim söz konusu tutanağın doğrulanabilir olması sebebiyle noter tasdiki zorunluluğuna tabi olmadığı Ticaret Bakanlığı genelgesiyle (bkz dn 8) duyurulmuştur. ETDS üzerindeki kayıtlara erişim ve işlem yapma yetkisi ise yalnızca yönetim kurulu tarafından yetkilendirilmiş olan sistem kullanıcısına aittir. Bu sebeple – sistem kullanıcısı olarak yetkilendirilmemiş olan – pay sahiplerinin, ETDS'ye geçiş yapan şirketler bakımından alınan genel kurul kararlarını TK 422 uyarınca ticaret siciline verme ve tescil ettirmek yetkileri bulunmamaktadır.

69 Tutanağın ve genel kurul toplantısına ilişkin belgelerin ilgili ticaret siciline verilmesi hususunda yönetim kurulunun yetkili olduğu yönünde bkz TK 422/2: "Yönetim kurulu, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhâl ticaret sicili

TK 416'da düzenlenen çağrısız genel kurul toplantısının özelliği ise, TK 414/1'de öngörülen çağrının şekline ve usulüne dair kurallara (TTSG'de ilan, iadeli taahhütlü mektupla bildirim ve asgari süre sınırı) riayet edilmeden gerçekleştirilebilmesidir[70]. Genel kurulun bu yöntemle toplanabildiği durumlarda daha hızlı karar alabilmesi mümkün olabilmektedir. Ancak genel kurulun çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın toplanması imkânı; öğretideki mevcut ağırlıklı görüşün aksine, yönetim kurulunun toplantı yapılmasına dair hiçbir karar almaksızın, gerekli hazırlık işlemlerini tamamlamaksızın ve toplantı nisabının sağlandığını tespit ederek toplantıyı açmaksızın pay sahiplerinin kendiliğinden genel kurul olarak toplanabileceği anlamına gelmez[71].

Mevcut düzenlemeler ışığında söz konusu imkân, genel kurulun yönetim kurulunun kararı üzerine fakat TK 414/1'de aranan şekil şartlarına tabi bildirim ve ilan yapılması, yahut çağrı ve toplantı arasında asgari bir süre öngörülmesi gibi usuli kurallara uyulmaksızın toplanabilmesini sağlar. Bu kapsamda örneğin, nama yazılı payların sahiplerine toplantı gününün ve gündemin iadeli taahhütlü mektupla bildirilmesi; toplantı davetinin, toplantı tarihinden en az iki hafta önce – varsa – şirketin internet sitesinde ve TTSG'de yayımlanması zorunlu değildir. Ancak belirli bir şekle bağlı olmaksızın yönetim kurulunun toplantı gününü, saatini ve yerini içeren daveti ile genel kurul toplantısının yapılması için gerekli hazırlık işlemlerinin yapılması üzerine, bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıda hazır bulunmaları ve hiçbirinin buna itiraz etmemesi koşuluyla genel kurul TK 416 çerçevesinde toplanabilir.

O hâlde çağrılı genel kurul ile çağrısız genel kurul toplantıları arasındaki yegâne fark, TK 416'da da ifade edildiği üzere, toplantıya *çağrıya ilişkin usule* özgü kurallara riayet edilmesinin gerekmemesi noktasında toplanmaktadır. TK 416 kapsamında yapılan genel kurul toplantıları bakımından, çağrıya ilişkin usul kuralları (şekil şartına bağlı bildirim ve ilan yükümlülükleri ile asgari süre sınırlaması) haricinde, genel kurul toplantılarının meydana gelişini düzenleyen tüm normlara uyulması gerekir.

IV. YÖNETİM KURULUNUN HİÇBİR DAHLİ OLMAKSIZIN GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇAĞRISIZ GENEL KURUL TOPLANTILARINDA ALINAN KARARLARIN AKIBETİ

Çağrısız genel kurul toplantılarının, yönetim kurulu tarafından yapılması gereken iş ve işlemler yapılmaksızın, doğrudan pay sahipleri tarafından düzenlenmesinin ilgili kararların geçerliliği

müdürlüğüne vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür; tutanak ayrıca hemen şirketin internet sitesine konulur". Bkz GK Yönetmeliği 29/1 ve 12.12.2019 tarihli ve 30976 sayılı RG'de yayımlanan Ticarfet Sicil Yönetmeliği (TSYön) 22/2-d(4).

70 Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ II* (n 3) 294-295; Yıldız (n 3) 127-128. Bununla birlikte *Şehirali Çelik* ve *Yıldız*, TK 416'da muafiyet sağlanan kurallar kümesini bu çalışmada ileri sürülenden daha geniş olduğu sonucuna varmaktadırlar.

71 Çağrısız genel kurul kapsamında yönetim kurulunun tamamen devre dışı bırakılabileceği yönündeki ağırlıklı görüşü benimseyen yazarlar ve yargı kararları için topluca bkz Yanlı (n 3) 220-232. Bu çalışmada benimsenen aksi yöndeki görüşü destekleyen yazarlar için bkz Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi C II* (5. Bası, Adalet 2024) 923; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku Dersleri* (9. Bası, Dora 2024) 222-223; Nebile Teke Akbulut, 'Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantı Türleri ve Toplantıya Çağırma Usulleri' (2021) 6(2) Regesta 341, 345; Berna Solak, 'Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Toplantıya Çağrılması Esasları' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2024) 30.

üzerindeki etkilerin açıklanması gerekir. Bu başlık altında genel kurul kararlarının bu sebeple sakatlanacağının kabulü halinde, hangi hükümsüzlük türlerinin gündeme gelebileceği gerekçeleriyle birlikte izah edilmektedir.

Anonim ortaklıkta genel kurul kararlarının hukuken sonuç doğurabilmesi, öncelikle mevcut ve geçerli olmalarına bağlıdır. Meydana gelişi veya içeriği yönünden kanun, ikincil mevzuat veya ortaklık düzenini teşkil eden diğer normları (esas sözleşme, iç yönerge vb.) ihlal eden kararlar ise hukuken sakat olurlar. Hukuka aykırı genel kurul kararlarının sakatlığı, usul veya içerik yönünden ihlal edilen normun niteliğine göre yokluk, butlan, askıda hükümsüzlük veya iptal edilebilirlik şeklinde ortaya çıkabilir[72]. Hukuka aykırı bir genel kurul kararının hangi durumlarda iptal edilebilir veya askıda hükümsüz, hangi durumlarda yok hükmünde veya batıl olacağı hususunda belirliliğin sağlanması hukuk güvenliği bakımından mühimdir.

Kurucu unsurlarından biri eksik olan hukuki işlemler varlık kazanamaz; başka bir anlatımla bu tür hukuki işlemler yok hükmündedir[73]. Anonim ortaklık genel kurul kararı da bir hukuki işlem olduğundan, kurucu unsuru bulunmayan genel kurul kararları yok hükmünde sayılır. Yok hükmünde olduğu tespit olunan genel kurul kararı hukuk dünyasında şeklen dahi meydana gelmemiştir[74]. Bu noktada genel kurul kararının yokluğu yaptırımının kararın içeriği (konusu) değil, meydana gelişiyle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, genel kurul kararının yokluğu yaptırımı, genel kurul toplantılarının usulünü ve kararların meydana gelişini düzenleyen kurucu – şeklî kuralların ihlali hâlinde söz konusu olur[75].

Genel kurul kararlarının meydana gelişiyle ilgili kurucu – şeklî normlar, genel kurulun yetkili organ veya kişiler tarafından toplantıya çağrılması hazırlıklarından başlayıp genel kurul toplantı tutanağının imzalanması ve – gerekli ise – tescili ile ilanına kadarki süreç içinde uyulması gereken usule yönelik belirli kurallardan oluşur. Bu kurallar; kanunun emredici hükümlerini, esas sözleşme ile devre dışı bırakılmamış olan tamamlayıcı nitelikteki yedek kanun hükümlerini, esas sözleşme ve iç yönerge hükümlerini kapsamaktadır[76]. Öğretide kararın meydana geliş sürecinde ortaya çıkan ağır ihlallerin yokluk yaptırımının uygulanmasını gerektireceği ifade edilmektedir[77]. Bununla birlikte genel kurul kararının alınma usulünü düzenleyen kuralların ihlâli bazı hâllerde ilgili kararın iptali sonucunu doğurabilir (TK 445-446). İlgili ihlal sonucunda genel kurul kararının kurucu unsurlarından birinde eksiklik bulunmuyorsa, iptal edilebilirlikten söz etmek gerekir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, TK 416 kapsamında gerçekleştirilen genel kurul toplantılarında alınan kararlar yönünden, ihlal edilen hukuk kurallarının niteliği dikkate alındığında, *yokluk veya iptal edilebilirlik* yaptırımlarının gündeme geleceği anlaşılmaktadır. Nitekim söz konusu

72 Moroğlu (n 2) 28, 38; Kırca (n 2) 1.

73 Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm C 1* (4. Bası, Filiz 2008) § 43 N 1.

74 Kırca (n 2) 4; Yargıtay HGK, E 2013/11-1048 K 2014/430, 02.04.2014.

75 Moroğlu (n 2), 32 vd; Kırca (n 2), 5; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz and Peter Nobel, *Schweizerisches Aktienrecht* (Stämpfli 1996) § 25 Nr. 117; Dubs and Truffer, *BaslerKomm 2023* (n 54) Art 706b N 17.

76 İç yönergeyi saymamakla birlikte bkz Kırca (n 2), 4.

77 Kırca (n 2) 4; Böckli, *Aktienrecht 2022* (n 4) § 16 N 174-175.

kararların hukuka aykırılığı, genel kurul toplantılarına dair usuli kuralların ihlâline bağlı olarak ileri sürülebilecektir.

TK 416 kapsamında yönetim kurulu tarafından yerine getirilmesi gereken iş ve işlemlere dair hükümlerden bazılarının ihlali yokluğa, bazıları ise iptal edilebilirlik yaptırımına yol açabilecektir. Bu hususta tüketici ve sınırlayıcı bir liste sunmak mümkün olmamakla beraber (i) pay sahiplerinin, TK 410/2, 411/4 veya 412'de düzenlenen mekanizmalara başvurmaksızın, kendiliğinden genel kurul toplantı sürecini tetiklemesi, (ii) Bakanlık temsilcisi çağrılması gereken bir toplantı öncesinde – pay sahiplerinin bu hususta yetkisiz olması nedeniyle – temsilci görevlendirilememesi, (iii) genel kurula katılabilecekler listesinin, pay defteri ve/veya pay sahipleri çizelgesi temin edilmeksizin ve yönetim kurulu başkanı (veya başkanın yetkilendireceği yönetim kurulu üyelerinden biri) tarafından imzalanmaksızın, başkası tarafından düzenlenmesi ve toplantıya gelenlerin genel kurula katılmaya yetkili olup olmadıkları yetkili kişi tarafından denetlenmeksizin söz konusu genel kurula katılabilecekler listesini imzalaması, (iv) toplantı nisabının oluştuğunun tespit edilmeksizin, toplantının bu hususta yetkisiz bir kişi tarafından açılması hâllerinde, ilgili kararlar yok hükmünde sayılmalıdır.

Yukarıdaki olguların yokluk yaptırımına yol açmasının hukuki gerekçelerine ayrı ayrı değinmekte yarar vardır. İlk olarak bu çalışmada benimsenen yaklaşımın kabulü hâlinde, genel kurul mekanizmasının – kanunda öngörülen istisnalar haricinde – doğrudan pay sahiplerince başlatılması, organlar arası yetki paylaşımının ihlâli anlamına gelir. Bu durumda ilgili pay sahibinin/sahiplerinin genel kurulu toplama kararı ve daveti, yetkisiz kişilerce yapılmış bir (çağrılı) genel kurul toplantı daveti ile aynı sonuçları doğuracaktır. Yetkisiz kişiler tarafından yapılan davet üzerine gerçekleştirilen toplantıda alınan kararlar ise yok hükmündedir[78]. Öğretideki ağırlıklı görüş[79] ve yargı kararları[80], yetkisiz kişi tarafından çağrı yapılmasına rağmen pay sahiplerinin veya temsilcilerinin tamamının hazır bulunması ve diğer toplantı şartlarını da sağlaması kaydıyla TK 416'nın uygulanabileceği yönündedir. Öte yandan yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, TK 416'nın muafiyet tanıdığı "çağrıya ilişkin usule" dair hükümlerin toplantı çağrısının şekline ve süresine özgü olduğu tespiti karşısında, çağrının yetkisiz kişi tarafından yapıldığı durumlarda TK 416'nın sağaltıcı bir etki gösteremeyeceğinin de kabulü gerekir. Aksi hâlde pay sahiplerinin tamamının bir arada bulunduğu

78 Çağrılı genel kurullar bakımından bu yönde bkz Moroğlu (n 2) 85-87; Kırca (n 2) 6 dn 20'de anılan eserler ve içtihat. Çağrısız genel kurul yönünden de bu yönde bkz. Yargıtay 11 HD, E 2016/2371 K 2017/1397, 09.03.2017. Yargıtay, limited şirket ortağının doğrudan genel kurul toplantısına davet hakkı bulunmadığına; ortağın yaptığı davet üzerine toplanan çağrısız genel kurulda alınan kararların bizatihi bu sebeple bâtıl olduğuna karar vermiştir. Üstelik karara konu genel kurul toplantısının, bütün ortakların katılımıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Zira dava konusu genel kurul kararının, toplantıda hazır bulunan oyların %55'iyle alındığı ve karara olumlu oy veren ortakların paylarının da davalı şirketin sermayesinin %55'ine tekabül ettiği belirtilmektedir.

79 Yanlı (n 3) 223-226 ve öğretideki diğer yazarlar için topluca bkz ibid 220-222.

80 Yargıtay 11 HD, E 2019/3647 K 2020/1904, 24.02.2020. Yargıtay, uyuşmazlığa konu olayda limited şirkette çağrısız genel kurul davetinin ortaklardan birinin vekili tarafından yapılmasına rağmen, toplantıya tüm ortakların katılmış ve toplantının şekline yönelik itirazda bulunmamış olmaları nedeniyle, TK 416'nın tüm şartlarının oluştuğuna karar vermiştir. Ayrıca bkz. Yargıtay 11 HD, E 2015/3475 K 2015/10856, 21.10.2015; 11 HD, E 2022/2633 K 2022/6489, 07.11.2023. Aksi yönde bkz. Yargıtay 11 HD, E 2016/2371 K 2017/1397, 09.03.2017. Geçersiz bir yönetim kurulu kararına dayalı olarak yapılan genel kurul toplantısında alınan kararların da TK 416 kapsamında geçerli olabileceği yönünde bkz Yargıtay 11 HD, E 2018/1112 K 2019/6571, 22.10.2019; 11 HD, E 2021/4560 K 2022/8566, 01.12.2022.

her toplantının çağrısız genel kurul niteliği taşıdığı şeklinde, kabulü mümkün olmayan bir sonuca varmak gerekir[81].

Bakanlık temsilcisinin bulunmasının zorunlu olduğu veya talep üzerine görevlendirildiği hâllerde, temsilcinin yokluğunda alınan kararların yok hükmünde olduğu, öğreti ve Yargıtay kararlarında kabul edilmektedir[82].

Genel kurula katılabilecekler listesinin hiç veya mevzuata uygun biçimde hazırlanmaması ise, muhtemel bir uyuşmazlıkta mahkemenin yeter sayı denetimi yapmasını elverişsiz hâle getireceğinden dolayı yaptırımının yokluk olması gerekir[83]. Zira genel kurula katılabilecekler listesi, toplantıya katılmak üzere gelen kişilerin *katılma yetkisinin* ve *oy kullanma hakkının* bulunup bulunmadığının tespitine olanak sağlarken; devamında oluşan hazır bulunanlar listesi, buna ek olarak, kararların gerekli *nisaplara* uygun olarak alınıp alınmadığının tespit edilebilmesini de sağlar[84].

Son olarak toplantı nisabının oluştuğunun yetkili kişi tarafından tespit edilmeksizin toplantının açılması ise, ilgili toplantının *hukuken toplanmış bir genel kurul* sayılmasını ve *karar ehliyetine* kavuşmasını engelleyeceğinden[85], söz konusu toplantıda alınan kararlar da yok hükmünde sayılmalıdır.

Yukarıda açıklanan sakatlıklar dışında kalan, örneğin, şirket belgelerinin hazır edilmesi, toplantı salonunun hazırlanması, genel kurul öncesi bilgilendirme ve kamuyu aydınlatma yükümlülüklerinin yerine getirilmesi, en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul boyunca toplantıda bulunması gibi hususlarda oluşan sakatlıklar ise – iptal koşullarının oluşması hâlinde – ancak ilgili kararların iptaline yol açabilecektir.

81 Pay sahiplerinin tamamının hazır bulunduğu her toplantının "genel kurul" niteliği taşıyamayacağı yönünde bkz Akdağ Güney (n 58) 447 ve dn 6'da anılan yazarlar.

82 İlgili öğreti ve içtihat için topluca bkz Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ II* (n 3) 368.

83 Teoman (n 26) 419. Karş Moroğlu (n 2), 120. *Moroğlu,* bu durumda alınan kararların iptal edilebilir olduğu görüşündedir.

84 Teoman (n 26) 406; Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, *AŞ II* (n 3) 390. Yargıtay 11 HD, E 2006/11996 K 2007/14479, 19.11.2007: "… hazır bulunanlar listesinde, davalı kooperatifin ortak sayısının 261 olduğu belirtildiği halde, dava konusu 27.04.2003 tarihli genel kurul toplantı tutanağında, ortak sayısının 78 olduğunun belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda mahkemece, davalı kooperatifin ortak sayısının gerçekte ne kadar olduğunun belirlenmesi, buna göre toplantı ve karar nisaplarının oluşup oluşmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu nisaplar oluşmadan alınan kararlar yok hükmündedir". Yargıtay 11 HD, E 2016/79 K 2018/1467, 27.02.2018: "… genel kurul tutanağında 7. gündem maddesinin % 60 oy oranı ile kabul edildiği belirtilmişse de; dosyada hazirun cetveli bulunmadığından TTK 421. maddesinde öngörülen nisabın oluşup oluşmadığı anlaşılamamıştır". Yargıtay 11 HD, E 2022/601 K 2023/3974, 21.06.2023: "…dava konusu 15.07.2014 tarihli genel kurulda hazır bulunanlar listesinde davacıya atfen atılı imzanın davacıya ait olmadığı belirlendiği, davalı şirketin ortaklarından davacının dava konusu genel kurul toplantısına katılmadığının sabit olduğu, davalı şirketin, çağrısız olarak yapılmış olan 15.07.2014 tarihli genel kurulu, hukuki anlamda bir genel kurul olmayıp alınan kararlar da genel kurul kararı niteliği taşımadığından yok hükmünde kararlardan olduğu gerekçesiyle…" ilk derece ve istinaf mahkemesi kararlarını onamıştır. Yargıtay 11 HD, E 2022/5399 K 2024/1552, 28.02.2024: "… dava konusu çağrısız genel kurul … toplantı tutanağı ve ekindeki hazır bulunanlar listesinde davacı adıyla atılmış imzaların davacının ürünü olmadığının bilirkişi raporuyla tespit edildiği, …, çağrısız genel kurul toplantısı yapabilme koşulları gerçekleşmediğinden yapılan toplantı ve alınan kararların yok hükmünde olduğu" hükmüne yer verilmiştir...". Ayrıca bkz Yargıtay 11 HD, E 2004/10152 K 2004/11962, 06.12.2004.

85 Nomer (n 34) 22; Zengin (n 34) 30.

V. SONUÇ VE ÖNERİ

Bu çalışmada, öğretideki ağırlıklı görüşün aksine, TK 416'da öngörülen çağrısız genel kurul imkânının, yönetim kurulunun tamamen devre dışı bırakılmasını sağlamadığı sonucuna varılmıştır. Yürürlükteki kanun ve ikincil mevzuat hükümlerinin incelenmesi neticesinde, TK 416/1'de muafiyet tanınan "çağrıya ilişkin usule" dair kuralların yalnızca şekil şartına bağlı bildirim ve ilan yükümlülükleri ile asgari süre sınırlamasına özgü olduğu ortaya konulmuştur. Bu bağlamda çağrısız genel kurul, TK 416/1'de ifade edildiği üzere, yalnızca çağrıya ilişkin usule özgü kuralları devre dışı bırakarak, hükmün amacına uygun şekilde pay sahiplerinin daha maliyetsiz ve hızlı karar alabilmelerini sağlamaktadır.

Çağrısız genel kurul toplantılarında yönetim kurulunun toplantı yapılmasına karar vermesi, genel kurula katılabilecekler listesini hazırlaması, gelenlerin toplantıya katılma hakkını ve temsil yetkilerini kontrol etmesi, toplantı nisabının oluştuğunu tespit ederek toplantıyı açması gibi temel görevleri devam etmektedir. Genel kurul toplantılarının gerçekleştirilmesine ilişkin iş ve işlemlerin doğrudan pay sahipleri tarafından gerçekleştirilmesi ise, mevcut düzenlemeler karşısında hukuken ve fiilen mümkün değildir. Şirketin ekonomik maliki konumundaki pay sahiplerinin hızlı ve maliyetsiz şekilde toplanarak karar alabilmelerinin önemi tartışmasız olmakla birlikte, bunun yolu mevcut kanun ve ikincil mevzuat hükümlerinin göz ardı edilmesi olmamalıdır. Söz konusu hukuki engellere ek olarak, özellikle ikincil mevzuat, toplantı öncesi ve sonrası iş ve işlemlerde pek çok fiili zorluk da içermektedir. Pay sahiplerinin doğrudan yapabileceği işlemler bakımından spesifik düzenlemelerin varlığına rağmen, bunların uygulama alanının yorum yoluyla genişletilmesi de mümkün değildir.

Bu noktada İsviçre ve Türk hukukunun tarihsel süreçte ayrıştığını özellikle vurgulamak gerekir. Türk hukukunda organlar arası eşitlik teorisi kabul edilirken, İsviçre hukukunda ise OR 698/1 hükmünden hareketle, genel kurulun – mutlak yahut sınırlandırılmış – üstünlüğünü kabul eden yaklaşımlar da etkili olmuştur. Bu durum, İsviçre hukukunda çağrısız genel kurul toplantısı kapsamında yönetim kurulunu tamamen devre dışı bırakmak için daha uygun bir kuramsal zemin sağlamıştır. Ayrıca TK 416'nın mehazı olan OR 701 hükmünde yapılan tâdil neticesinde, çağrısız genel kurul bağlamında devre dışı bırakılabilecek kuralların kapsamını genişleten bir ifade tercih edilmişken, mevcut TK 416 ise mehaz normun revizyon öncesi halini esas almaktadır. Bunun ötesinde, Türk hukukunun aksine, İsviçre hukukunda yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantısına katılması ne zorunluluk ne de teknik-hukuki anlamda bir hak olarak düzenlenmektedir.

Mevcut düzenlemeler ışığında pay sahipleri, genel kurulu topla(t)mak için TK 410-412'de öngörülen hukuki çarelere başvurabileceği gibi, genel kurulun yönetim kurulu tarafından toplanmaması nedeniyle zarara uğramaları halinde ise TK 553 uyarınca zararlarının tazminini talep edebileceklerdir.

Meseleye olması gereken hukuk açısından (*de lege ferenda*) bakılacak olursa, yönetim kurulunun çağrısız genel kurul bağlamında tamamen devre dışı bırakılabilmesi imkanı, pay sahipliği haklarının güçlendirilmesi ve işlem maliyetlerinin azaltılması bakımından olumlu karşılanmalıdır. Ancak bunun yapılması için, İsviçre hukukundaki revizyona koşut olarak, TK 416'da muafiyet tanınan kuralların kapsamının genişletilmesi ve hukuk güvenliğinin sağlanması için genel kurul toplantısı

hazırlık işlemlerinin pay sahiplerince yapılabilmesini sağlayan normatif dayanakların (özellikle ikincil mevzuat hükümleri) ihdas edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akdağ Güney N, 'Çağrısız Genel Kurul Toplantısı ve Toplantıda Bakanlık Temsilcisi Bulundurma Zorunluluğuna Dair Düşünceler' in Korkut Özkorkut ve diğerleri (edr), *Prof. Dr. Zühtü Aytaç'a Armağan* (On İki Levha 2024).

Arslanlı H, *Anonim Şirketler II-III: Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller* (Fakülteler Matbaası 1960).

Ayoğlu T, 'Oydan Yoksun Pay Sahiplerinin Katılımı İle Alınan Genel Kurul Kararlarının Akıbeti (TTK m. 361/3'ün Uygulama Alanı)' (2002) 1(1) GSÜHFD (Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan) 734-746.

Bilgili F ve Demirkapı E, *Şirketler Hukuku Dersleri* (9. Bası, Dora 2024).

Böckli P, *Schweizer Aktienrecht* (4.aufl, Schultess 2009).

Böckli P, *Schweizer Aktienrecht* (5.aufl, Schültess 2022).

Brugger D, 'Kommentierung zu Art. 701 OR, Onlinekommentar zum Obligationenrecht – Art 701 N 31 (3 April 2023) <https://onlinekommentar.ch/fr/kommentare/or701> accessed 16 September 2025.

Çonkar MH, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının İspatlanması* (Vedat 2009).

Doğanay İ, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C I, Madde 1-419* (3. Bası, Beta 1990).

Druey JN, Glanzmann L and Just ED, *Gesellschafts – und Handelsrecht* (11. aufl, Schultess 2015).

Dubs D and Truffer R, 'OR Art 701' in Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt and Rolf Watter (eds) *Basler Kommentar Obligationenrecht II* (5.aufl, Helbing Lichtenhahn 2016).

Dubs D and Truffer R, 'OR Art 701' in Rolf Watter and Hans-Ueli Vogt (eds), *Basler Kommentar, Obligationenrecht II, Art. 530-964l OR inkl. Schluss – und Übergangsbestimmungen* (6.aufl, Helbing Lichtenhahn 2023).

Forstmoser P, Meier-Hayoz A and Nobel P, *Schweizerisches Aktienrecht* (Stämpfli 1996).

Görmez O, 'Topluluk Dışı Anonim Ortaklıklarda Çoğunluk Gücünün Kötüye Kullanılması' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2023).

İmregün O, *Anonim Ortaklıklar* (4. Bası, Yasa 1989).

Kaşak E, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar* (On İki Levha 2019).

Kayıklık A, *Anonim Şirketin Temsili* (On İki Levha 2024)

Kendigelen A, *Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları İle Birlikte) C XII: 2012-2013/1* (On İki Levha 2015).

Kendigelen A, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (3. Bası, On İki Levha 2016)

Kendigelen A, *Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları İle Birlikte) C XV:2017-2018* (On İki Levha 2020).

Kendigelen A ve Çonkar H, 'Genel Kurula İlişkin Uygulamada Karşılaşılan İki Güncel Sorun' iç İsmail Kırca ve diğerleri (edr), *Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan* (On İki Levha 2019) 675-690.

Keskin H, 'Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış' (2018) 34(3) BATİDER 241-274.

Kırca İ, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü (3. Bası, On İki Levha 2022).

Kırca İ ve Karakaş FT, 'Hukukî İşlemin Yok Hükmünde Olduğunun İleri Sürülmesi Hakkın Kötüye Kullanılması Oluşturabilir Mi? – Yargıtay Kararları Işığında Anonim ve Limited Şirket Genel Kurul Kararları Özelinde Bir İnceleme' iç Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu: Bildiriler – Tartışmalar (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2024) 11-36.

Kırca İ, Şehirali Çelik FH ve Manavgat Ç, *Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1: Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2013).

Kırca İ, Şehirali Çelik FH ve Manavgat Ç, Anonim Şirketler Hukuku Cilt 2/1 (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2024).

Kocayusufpaşaoğlu N, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm C 1* (4. Bası, Filiz 2008).

Meier-Hayoz A ve Forstmoser P, *Droit Suisse des Sociétés*, Çev Peter Iordanov (Stämpfli 2015).

Moroğlu E, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (9. Bası, On İki Levha 2020).

Narbay Ş, *Anonim Ortaklıkta Pay Defteri* (Seçkin 2003).

Nomer HN, *Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar* (Beta 2008).

Nomer HN ve Akbulut PE, *Medeni Hukuka Giriş* (4. Bası, Filiz 2020).

Oğuzman K M ve Barlas N, *Medeni Hukuk: Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar* (27. Bası, On İki Levha 2021).

Poroy R, Tekinalp Ü ve Çamoğlu E, *Ortaklıklar Hukuku* I (15. Bası, Vedat 2021).

Pulaşlı P, *Şirketler Hukuku Şerhi C II* (5. Bası, Adalet 2024).

Solak B, 'Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Toplantıya Çağrılması Esasları' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2024).

Tanner B, *Quoren für die Beschlussfassung in der Aktiengesellschaft* (Schultess 1987).

Teke Akbulut N, 'Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantı Türleri ve Toplantıya Çağırma Usulleri' (2021) 6(2) Regesta 341-353.

Tekinalp Ü, 'Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK. M. 370)' (1968) 15(4) İktisat ve Maliye 156-160.

Tekinalp Ü, 'Pay Defterine Yazımın Hukuki Niteliği Sorunu' (1979) 15(11) İktisat ve Maliye 470-475.

Tekinalp Ü, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (5. Bası, Vedat 2020).

Teoman Ö, 'Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazirun Cetveli (TTK m. 376)' iç *Otuz Yıl Ticaret Hukuku – Tüm Makalelerim – C II* (Beta 2001).

von der Crone HC, *Aktienrecht* (2.aufl, Stämpfli 2020).

Yanlı V, 'Çağrısız Genel Kurul Toplantısına Önceden Bir Davet Gerekir Mi?' (2025) 41(2) BATİDER 213-236.

Yıldız B, 'Çağrısız Genel Kurul ve Ticaret Sicili Açısından Bazı Değerlendirmeler' iç Sevilay Uzunallı ve Mehmet Ak (edr), *Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu* (Seçkin 2023) 115-135.

Yiğit İ, *Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar* (Vedat 2005).

Zengin İÇ, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Yeter Sayılar* (On İki Levha 2020).